

HRVATSKI VOJNIK

PRINTED IN CROATIA

0 4 8 1 0

ISSN 1330 - 500X

9 17713301500003

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

MEĐUNARODNA SURADNJA

OCJENJIVANJE VODA PROTUMINSKIH RONILACA

RAZGOVOR

pukovnik
Charles Davis

Zainteresirani
smo da se
Hrvatska razvije
u još snažnijeg
partnera

MODERNIZACIJA POLJSKIH ORUŽANIH SNAGA

U NAKLADI MORH-a I HMDCDR-a
FOTOMONOGRAFIJA
HRVATSKI RATNI PLAKAT
1991. - 1995.

REFORMA RUSKIH
ORUŽANIH SNAGA (III. DIO)

Priredio Domagoj VLAHOVIĆ

MOSKVA

NOVI ZAJAM

Ruska je novinska agencija ITAR-TASS 28. studenog objavila da je Venezuela od Rusije uzela zajam od 4 milijarde dolara za kupnju naoružanja. Informaciju je objavio dan prije predsjednik Chavez u Caracasu na proslavi 90. obljetnice ratnog zrakoplovstva. Chavez

nije naveo koje će oružje biti kupljeno za taj novac, no rekao je da će to biti "obrambeno oružje". Jedan je zajam već odobren u rujnu i iznosi 2,2 milijarde dolara, a Venezuela s Rusijom ima aktualne ugovore o nabavi naoružanja vrijedne 4,4 milijarde.

BRASILIA

ZBOGOM, XAVANTE!

Početak prosinca znači i posljednje dane aktivne službe za brazilski laki lovački avion AT-26 Xavante. U Brazilskom ratnom zrakoplovstvu je od 1974. godine, kao prvi proizveden u najvećoj južnoameričkoj državi. Dosad, tvrtka Embraer je proizvela 182 Xavantea, većina njih (166) je ostala služiti u ratnom zrakoplovstvu matične zemlje. Ostali su isporučeni u Paragvaj (10) i Togo (6), dok ih je jedanaest poslije donirano argentinskoj ratnoj mornarici. Inače, AT-26 Xavante je licencirana inačica vježbovnog zrakoplova MB-326, koji je tvrtka Macchi šezdesetih proizvodila za talijansko ratno zrakoplovstvo.

MOD UK

LONDON

SIPI TAU PRIJE AFGANISTANA

Ne brinite, vojnik na slici nema problema s ponašanjem. Riječ je o pripadniku kontingenta vojske južnopacifičkog kraljevstva Tonga, na obuci u britanskoj bazi Honington. Kontingent ima 60 vojnika i bit će upućen u Afganistan, a Britanci će obučiti ukupno 220 Tonganaca, što je otprilike polovica pripadnika oružanih snaga otočke zemlje. Dio vojničkih običaja Tonganaca jest i ratni ples zvan *Sipi Tau*. Prema tradiciji, ratnici su ga plesali da bi pokazali svome kralju da su spremni suočiti se s neprijateljem. Dio plesa jest i pokazivanje *borbenog izraza*, što upravo čini ovaj Tonganac.

PARIZ

MARS ZA SCORPIONA

Bitnu ulogu u Scorpionu, ambicioznom programu reforme i modernizacije kopne vojske, francuska je Vlada odlučila dati trojcu velikih domaćih namjenskih tvrtki. Kako je navedeno u priopćenju Thalesa, ta je tvrtka zajedno s Nexterom i Sageom osnovala tvrtku MARS. Cilj MARS-a, po narudžbi državnog Generalnog direktorata za naoružanje (DGA), jest izrada neovisnog i stručnog koncepta Scorpiona.

Tvrtka će u to uložiti sve skupljeno znanje o namjenskoj industriji i tržištu, sadašnjim i budućim vojnim standardima i uskladiti ga s Vladinim zahtjevima i ekonomskim mogućnostima. Za izradu programa rok je dvije godine (s mogućnošću produljenja na četiri), a procjena njegove vrijednosti je 21 milijun eura. Naravno, u izradi programa sudjelovat će i DGA te stručnjaci iz oružanih snaga.

RIO DE JANEIRO

AKCIJA PROTIV NARKOBANDI

Brazilska je policija prošloga tjedna u Riju započela s opsežnom akcijom čišćenja *slama* (siromašna gradska četvrt) Alemão od narkobandi, s 20 000 policajaca! Akcija je uspješno završena 28. studenog i na vrh zgrade na brdu u Alemão obješena je brazilska zastava. Broj uhićenih i stradalih u pucnjavama zasad je nepoznat. Pobjedi je pridonijela i vojska s 800 vojnika i deset oklopnih vozila. Vojnici su okružili *slam* i tako spriječili da pripadnici bandi

pobjegnu policiji. Akcija je dio kampanje, kojom brazilske vlasti uoči nogometnog svjetskog prvenstva (2014.) i Olimpijade u Riju žele smanjiti kriminal na ulicama svojih gradova.

HRVATSKI
RATNI PLAKAT
1991-1995
CROATIAN
WAR POSTER
1991-1995
KROATISCHES
KRIEGSPAKAT
1991-1995

14

Fotomonografija Hrvatski ratni plakat 1991. - 1995.

Svi prikazani plakati, njih 131, vezani su u užem ili širem kontekstu za određene događaje. Pričom o plakatima, koja pomaže njihovu boljem razumijevanju, ispričano je mnogo o Domovinskom ratu i borbi za hrvatsko oslobođenje i neovisnost, o "kronologiji ratnih zbivanja i stradanja"

OCJENJIVANJE VODA PROTUMINSKIH RONILACA

10

RAZGOVOR

Pukovnik Charles Davis,
voditelj Ureda za obrambenu
suradnju u Veleposlanstvu Sjedinjenih
Američkih Država u Hrvatskoj

4

Zainteresirani smo da se Hrvatska razvije u još snažnijeg partnera

Hrvatski vojnici rade s američkim vojnicima na mnogim mjestima u Afganistanu, uključujući i američke vojnike iz Minnesote pod hrvatskim vodstvom u Mješovitom američko-hrvatskom Operativnom mentorskom timu za vezu (CS OMLT). Ured za obrambenu suradnju je ponosan što sudjeluje u hrvatskim naporima da postane snažniji saveznik NATO-u

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

Evaluacija Voda protuminskih ronilaca je vrhunac obuke i preduvjet za deklariranje dijela snaga za provedbu minskih protumjera ravnopravno s ostalim članicama NATO u prostoru od interesa Saveza

MORH I OSRH

- 7 **NOVOSTI IZ MORH-a i OSRH-a**
Sastanak državnih tajnika ministarstava obrane Hrvatske i Slovenije
- 8 **STRATEŠKI KONCEPT NATO-a**
Aktivno sudjelovanje, moderna obrana
- 12 **MEĐUNARODNA VJEŽBA JOINT ACTION**
Uspješno sudjelovanje hrvatskog tima
- 13 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Časnički namjesnik ZaGara u posjetu OSRH
- 15 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Završen Tečaj za ovlaštenu službenu osobu Vojne policije
- 16 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Hrvatski vojnici u novom kompleksu
- 17 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Provedena metodsko-pokazna vježba na HVU

VOJNA
TEHNIKA

- 18 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 22 **VOJSKE SVIJETA**
Reforma ruskih oružanih snaga (III. dio)
- 26 **VOJNA TEHNIKA**
Modernizacija poljskih oružanih snaga

MAGAZIN

- 30 **SREDNJOVJEKOVNE BITKE**
Opsada Orléansa 1428. - 1429. istina i(li) mit? (I. dio)
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Saborsko i Plaški u izvorima
"Republike Srpske Krajine" (I. dio)
- 33 **POZDRAV DOMOVINI**
Priča iz podruma
- 35 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Sablja M.1869

Marija ALVIR, snimio Tomislav BRANDT

Pukovnik Charles Davis, voditelj Ureda za obrambenu suradnju u Veleposlanstvu Sjedinjenih Američkih Država u Hrvatskoj

Hrvatski vojnici rade s američkim vojnicima na mnogim mjestima u Afganistanu, uključujući i američke vojnike iz Minnesote pod hrvatskim vodstvom u Mješovitom američko-hrvatskom Operativnom mentorskom timu za vezu (CS OMLT). Ured za obrambenu suradnju je ponosan što sudjeluje u hrvatskim naporima da postane snažniji saveznik NATO-u

Suradnja Republike Hrvatske, posebice njezinih Oružanih snaga s Oružanim snagama Sjedinjenih Američkih Država traje već niz godina. Ona je dosad bila vidljiva u mnogim zajedničkim vojnim aktivnostima bilo da je riječ o obuci, vježbama ili sudjelovanju u misijama poput ISAF-a, bilo da je riječ u donaciji vojne opreme hrvatskim Oružanim snagama. Više o zajedničkim aktivnostima te američkoj potpori našim Oružanim snagama saznali smo od pukovnika Charlesa Davisa, voditelja Ureda za obrambenu suradnju pri Veleposlanstvu Sjedinjenih Država u Hrvatskoj.

Kako biste, kao voditelj Ureda za obrambenu suradnju pri Veleposlanstvu Sjedinjenih Država u Hrvatskoj, ocijenili sadašnje aktivnosti vašeg Ureda i odnose s Republi-

kom Hrvatskom, Ministarstvom obrane i Oružanim snagama RH?

Imamo odlične odnose s Ministarstvom obrane RH i Vladom RH u cjelini. Državno tajništvo i Ministarstvo obrane Sjedinjenih Država, utjelovljeni u Veleposlanstvu Sjedinjenih Država i Uredu za obrambenu suradnju Zapovjedništva američkih snaga za Europu, imaju snažne programe aktivnosti u izgradnji suradnje s Republikom Hrvatskom i njezinom vojskom. Ured za obrambenu suradnju je kanal kojim Zapovjedništvo američkih snaga za Europu osigurava milijune dolara pomoći u obuci, opremi i humanitarnoj pomoći hrvatskim Oružanim snagama, drugim ministarstvima i izravno hrvatskim građanima. Većina naših zaposlenika, baš kao što je slučaj i s drugim uredima u Veleposlanstvu, hrvatski su državljani.

Zainteresirani smo da se Hr

Vaš je Ured do sada pružao potporu razvoju hrvatskih Oružanih snaga u brojnim aktivnostima i projektima u sklopu raznih programa suradnje, od kojih su se neki (poput suradnje s Nacionalnom gardom Minnesote) pokazali obostrano korisnima. Što biste naglasili kao najdjelotvorniji te trenutno najpotrebniji oblik suradnje unutar aktivnosti Ureda za obrambenu suradnju?

Najdjelotvorniji programi su oni koji odgovaraju na hrvatske potrebe, američke resurse i zajedničke strateške ciljeve. Kad se ove tri komponente poslože, krajnji rezultati su još bolji. Osobit primjer je nedavna obuka noćnog upravljanja helikopterima uz pomoć uređaja za noćno motrenje, održana u ožujku i svibnju ove godine. Hrvatsko sudjelovanje u mirovnoj misiji KFOR pružilo nam je priliku da od Kongresa Sjedinjenih Država zatražimo financijska sredstva namijenjena potpori mirovnim misijama. S ovim financijskim sredstvima, danas blizu dva milijuna američkih dolara, koordiniramo kupovinu i kasniju donaciju Hrvatskoj vrlo kvalitetnih zrakoplovnih uređaja za noćno motrenje, te obuku, koju organiziraju vojne snage Sjedinjenih Država, za unapređenje vještina hrvatskih Oružanih snaga. Ove vještine jačaju NATO-ovu mirovnu misiju. Uključivanje hrvatskih pilota helikoptera - instruktora u obuku osigurava da će Hrvatska moći prenijeti ovu vrijednu vještinu drugim pilotima. Osim toga, američke postrojbe uključene u obuku dobile su dodatna američka financijska sredstva pa se broj obučanih pilota helikoptera i tehničara letača povećao.

Koje biste bilateralne vojne programe istaknuli kao najvažnije?

Najvažnije bilateralne vojne aktivnosti su svakako one povezane s tekućim razmještajem snaga u Afganistanu. Hrvatska ondje obavlja izvrstan posao. Ne mogu vam reći koliko puta mi se dogodilo sljedeće: sretnem nekoga tko čuje da radim u Zagrebu, oči im se rašire, a zatim mi odmah ispričaju o hrvatskim vojnicima s kojima su surađivali u ISAF misiji u Afganistanu i o njihovu profesionalizmu. Hrvatski vojnici rade s američkim vojnicima na mnogim mjestima u Afganistanu, uključujući i

američke vojnike iz Minnesote pod hrvatskim vodstvom u Mješovitom američko-hrvatskom Operativnom mentorskom timu za vezu (CS OMLT). Ured za obrambenu suradnju je glavna točka za EUCOM pri pomoći koordinacije obuke OMLT-a prije razmještaja, kako u Hrvatskoj tako i u Združenom višenacionalnom središtu za pripravnost u Hohenfelsu u Njemačkoj. Posebno sam ponosan na opremu za obuku vrijednu gotovo šest milijuna dolara koju Vlada Sjedinjenih Država daje Hrvatskoj za obuku budućih OMLT-ova u Hrvatskoj. Besplatna posudba oklopnih vozila hrvatskom kontingentu u Afganistanu također je još jedan trajan simbol naše predanosti hrvatskom uspjehu. Među tim vozilima se nalaze i dobro balistički zaštićena laka oklopna vozila visoke prohodnosti koje je američki ministar obrane Robert Gates ponudio našim saveznicima, te poboljšana višenamjenska laka oklopna vozila (HMMWV) kojima je lakše manevrirati, a koje su Sjedinjene Države već nabavile. Vlada Sjedinjenih Država želi da Hrvatska uspije u ISAF-u. Afganistan je danas jedan od najvećih zajedničkih strateških izazova na svijetu, zato što Al-Qaida i njezini ekstremistički saveznici predstavljaju ozbiljnu prijetnju miru i stabilnosti ne samo stanovnika Afganistana već cijelog svijeta. Upravo zbog važnosti te misije, osiguravamo strateški prijevoz hrvatskih vojnika i opreme u Afganistan i iz njega, zadajući za

Imamo odlične odnose s MORH-om i Vladom RH u cjelini. Državno tajništvo i Ministarstvo obrane Sjedinjenih Država, utjelovljeni u Veleposlanstvu Sjedinjenih Država i Uredu za obrambenu suradnju Zapovjedništva američkih snaga za Europu, imaju snažne programe aktivnosti u izgradnji suradnje s Republikom Hrvatskom i njezinom vojskom.

hrvatska razvije u još snažnijeg partnera

koju Sjedinjene Države godišnje izdvajaju milijune dolara. Ali NATO je, naravno, mnogo više od nedomicilnih misija poput ISAF-a. Hrvatska je pristupila NATO-u kako bi se obvezala povijesno najuspješnijem političkom i vojnom savezu za međusobnu sigurnost. Zauzvrat, NATO se obvezuje braniti Hrvatsku kao jednu od svojih članica. To je razlog zbog kojeg smo duboko zainteresirani da se Hrvatska razvije u još snažnijeg partnera. Poput fizičke spremnosti, NATO, kako organizacijom tako i vojnim snagama, postaje snažniji vježbanjem svojih vještina. Prava snaga NATO-a nije u broju zrakoplova, tenkova i vojnika. Ona proizlazi iz demokratskih vrijednosti njezinih članica i zajedničkog osjećaja za stratešku svrhu, kao i zajednički operativni jezik.

Koliko je učinjeno u odnosu na planirano proširenje vojno-vojne suradnje prema vojno-civilnoj i moguće, čak, i civilno-civilnoj suradnji te kakvi su budućí izgledi održanja takve suradnje?

Vojno-civilna radionica o pripremljenosti u slučaju izlivanja nafte koju smo u travnju sponzorirali u Splitu je odličan primjer kako naši programi mogu podupirati napore izvan onoga što se smatra tradicionalnim vojnim područjima. Radionica je okupila stručnjake iz Sjedinjenih Država i drugih država i predstavnike šest hrvatskih ministarstava i uprava, te se na njoj razgovaralo o kritičnoj pomorskoj sigurnosti i pitanjima utjecaja na okoliš. Usredotočili smo se na spašavanje brodova i operacije odgovora u slučaju izlivanja nafte, s posebnim naglaskom na mogućí utjecaj na zdravlje ljudi, okoliš, gospodarstvo i kulturne lokacije, kao i mogućí utjecaje na vitalne državne grane, brodove za kružna putovanja i turizam. Radionica je pomogla hrvatskim civilnim i vojnim vlastima u povećanju njihove pripravnosti za odgovor na civilne katastrofe ako bi do njih došlo, što je korisno za hrvatski narod i za Hrvatsku kao regionalnog lidera te nadilazi naše bilateralne vojne odnose.

Program humanitarne pomoći jest drugi element našeg vojno-civilnog odnosa. Ured za obrambenu suradnju je odgovor

Godine 2010. je Vlada Sjedinjenih Država, preko Ureda za obrambenu suradnju, osigurala više od 12 milijuna američkih dolara za razne programe u sklopu sigurnosne pomoći.

ran za koordinaciju najvećeg dijela projekata humanitarne pomoći Veleposlanstva Sjedinjenih Država. Između 2009. i 2011. godine, prosječno je izdvojeno više od milijun dolara po godini za program humanitarne pomoći, u što ne ulazi cijena rada američkih vojnika i zrakoplovaca na određenim projektima. Ti su projekti jedan od manje poznatih poslova Ureda za obrambenu suradnju u Hrvatskoj. Kao nedavni primjer, navest ću izgradnju blagovaonice za srednjoškolski dom u Vukovaru, koja je upravo pri završetku.

Jedan od oblika suradnje između hrvatskih i američkih oružanih snaga jest i vrlo uspješan program međunarodnog vojnog obrazovanja i obuke. Koji je trenutni status tog programa?

Međunarodni program vojnog obrazovanja i obuke, poznatiji pod kraticom IMET, je važan, vrlo vidljiv program sigurnosne pomoći. Njime se financiraju školarine, putni troškovi te troškovi života za korisnike programa. Oni su polaznici nekog od 2000 različitih tečajeva koje oko 150 američkih vojnih škola godišnje nude diljem Sjedinjenih Država i u drugim zemljama. Ciljevi programa su izgradnja snažnih vojno-vojnih odnosa u

zajedničkim programima obuke koji pojačavaju naše zajedničke strateške ciljeve jačanja regionalne stabilnosti, obrane temeljnih demokratskih vrijednosti i zaštite međunarodno priznatih ljudskih prava. Govoreći u brojkama, Državno tajništvo Sjedinjenih Država godišnje financira IMET za Hrvatsku s oko milijun dolara. Bivši državni tajnik Colin Powell je opisao IMET kao jedan od najboljih programa sigurnosne pomoći koji provode Sjedinjene Države, po modelu dolar za dolar.

Provedba mnogih projekata ovisi o financiranju. S obzirom na trenutačnu globalnu recesiju, kakvi su vam planovi za buduću suradnju?

Hrvatski gospodarski uspjeh, kako ga mjeri Svjetska banka, je smjestio zemlju u kategoriju viših primanja pa su zbog toga nestali neki izvori posebnog financiranja koji su prije bili na raspolaganju našem Uredu. Međutim, financiranje, bilo opreme ili obuke, jest tek dio naše suradnje. Redovita razmjena ljudi, ideja, doktrina i postupaka važnija je od bilo kojeg komada vojne opreme.

Godine 2010. je Vlada Sjedinjenih Država, preko Ureda za obrambenu suradnju, osigurala više od 12 milijuna američkih dolara za razne programe u sklopu sigurnosne pomoći. Ali, ne postoji tipična godina. Velike vježbe poput Jackal Stone 2009. godine ili Immediate Response planirane za 2011. godinu, donose širok raspon financijske koristi koji je teško sažeti, a iznose u godini vježbe pokazuju neuobičajeno visoko. Za iznos od 12 milijuna američkih dolara, zbrojio sam tek financijsku potporu za opremu (kao što je Strano vojno financiranje -FMF), financijsku potporu za troškove povezane s tečajevima u Sjedinjenim Državama i dovođenje instruktora i kontakt timova u Hrvatsku, te za poslove vezane uz projekte humanitarne pomoći. Taj iznos ne uključuje novac koji Vlada Sjedinjenih Država plaća za strateški prijevoz zrakoplovom hrvatskih vojnika u Afganistan i iz njega. Ured za obrambenu suradnju je ponosan što sudjeluje u hrvatskim naporima da postane snažniji saveznik NATO-u. ■

Sastanak državnih tajnika ministarstava obrane Hrvatske i Slovenije

Državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović sa suradnicima susreo se 24. studenog s državnim tajnikom Ministarstva obrane Republike Slovenije Urošom Krenom u Cerklju na Krki. Na sastanku se razgovaralo o dosadašnjoj bilateralnoj suradnji na području obrane, doprinosu dviju zemalja u međunarodnim mirovnim operacijama i strateškom planiranju.

Višegodišnja suradnja dvaju ministarstava ocijenjena je uspješnom, posebice na području vojne izobrazbe i osposobljavanja, obrambenog planiranja, logistike, sigurnosno-obrambenih konzultacija, razmjene iskustava u međunarodnim operacijama i drugih područja iz obrambenog sustava.

Državni tajnik Krek zahvalio je državnom tajniku Šimunoviću na suradnji u sklopu školovanja pripadnika Slovenske vojske na Visokoj dočasničkoj školi na Hrvatskom vojnom učilištu te za druge oblike izobrazbe tečajevima i konferencijama. Hrvatskom je izaslanstvu slovenska strana predstavila nastavak reforme organizacijske strukture ministarstva te strateške dokumente kao što su Rezolucija o strategiji o nacio-

nalnoj sigurnosti i Rezolucija o dugoročnom programu razvoja Slovenske vojske do 2025. godine.

Razgovaralo se, također, i o dosadašnjim iskustvima sudjelovanja u međunarodnoj operaciji ISAF u Afganistanu, a nakon završetka službenog dijela priređen je posjet vojnoj zračnoj luci Cerklje na Krki.

OJI

General Lucić u posjetu slovenskom kolegi

Načelnik Glavnog stožera OSRH-a general zbora Josip Lucić susreo se 26. studenoga u mjestu Vidošiči pokraj Metlike u Republici Sloveniji s načelnikom Generalštaba Slovenske vojske general-bojnikom Alojzom Šteinerom. Tijekom radnog susreta razmijenjena su iskustva iz područja

sudjelovanja u međunarodnim mirovnim operacijama, integracije snaga, bilateralne vojne suradnje na području izobrazbe i osposobljavanja te obrambenog planiranja za razdoblje 2011./2012. Razgovaralo se i o regionalnim inicijativama te mogućnostima daljnje afirmacije dobrih bilateralnih odnosa oružanih snaga dviju zemalja.

OJI

Članice Američko-jadranske povelje o doprinosu operaciji ISAF

Hrvatsko izaslanstvo predvođeno državnim tajnikom Ministarstva obrane Pjerom Šimunovićem sudjelovalo je 23. studenog na sastanku država članica Američko-jadranske povelje (A5) u Sarajevu pod nazivom "Zajednički doprinos zemalja Američko-jadranske povelje operaciji ISAF".

Sastanak, na kojem su sudjelovali predstavnici svih članica, organiziran je slijedom inicijative u sklopu koje bi se pristupilo organiziranju i upućivanju zajedničkih regionalnih timova instruktora i mentora za obuku Afganistanskih snaga sigurnosti u sklopu operacije ISAF. Navedenu inicijativu Republika Hrvatska je istaknula više puta na prijašnjim bilateralnim i multilateralnim sastancima ministara obrane te vanjskih poslova zemalja potpisnica Američko-jadranske povelje, a u svrhu potpore jačanja sposobnosti afganistanskog sigurnosnog sektora za preuzimanje odgovornosti za sigurnost i stabilnost Afganistana.

U skladu s time na sastanku u Sarajevu razmatrane su mogućnosti, resursi i sposobnosti koje bi bile dostupne za zajednički doprinos zemalja A5 operaciji ISAF, procesi nacionalnog odlučivanja u zemljama potpisnicama u potpori takvog angažiranja te ostale teme. Tijekom rasprave sudionici su izrazili snažnu predanost savezničkim naporima u Afganistanu i izgradnji održivih afganistanskih institucija te naglasili svoju spremnost iniciranja daljnjih aktivnosti u potpori primjene zajedničkoga regionalnog angažiranja u operaciji ISAF u Afganistanu.

U sklopu A5 inicijative nalaze se zemlje članice Američko-jadranske povelje, a to su SAD, Hrvatska, Albanija, Makedonija, Bosna i Hercegovina i Crna Gora.

OJI

Na netom završenom NATO samitu koji je od 19. do 20. studenog održan u Lisabonu predsjednici država i vlada usvojili su dokument pod nazivom Strateški koncept obrane i sigurnosti zemalja članica Sjevernoatlantskog saveza. On je označen kao temeljni dokument u idućem desetljeću za sve zemlje članice Sjevernoatlantskog saveza. Zbog njegove važnosti u nekoliko nastava-ka donijet ćemo vam cjeloviti sadržaj

Aktivno sudjelovanje, MODERNA OBRANA

Mi, predsjednici država i vlada zemalja NATO-a, smo odlučni ustrajati u jedinstvenoj i prijeko potrebnoj ulozi NATO-a u osiguravanju naše zajedničke obrane i sigurnosti. Ovaj Strateški koncept predvodit će novu fazu razvoja NATO-a da bi Savez mogao nastaviti biti uspješan u svijetu koji se mijenja, protiv novih ugroza i s novim sposobnostima i partnerima;

- Koncept iznova potvrđuje povezanost među našim zemljama u međusobnoj obrani od napada, uključujući i nove ugroze za sigurnost naših građana;

- On obvezuje Savez na sprečavanje kriznih situacija, rješavanje sukoba i stabiliziranje stanja nakon sukoba što uključuje prisniju suradnju s našim međunarodnim

partnerima, prije svega Ujedinjenim narodima i Europskom unijom.

- Našim partnerima iz cijelog svijeta nudi mogućnost veće političke suradnje sa Savezom kao i veću ulogu u oblikovanju NATO vođenih operacija u kojima sudjeluju;

- Obvezuje NATO na stvaranja uvjeta za svijet bez nuklearnog oružja, ali iznova potvrđuje da će NATO ostati nuklearna sila dokle god je nuklearno oružje prisutno u svijetu;

- Ponovno pokazuje našu snažnu odlučnost u održavanju NATO-a otvorenim za sve nove članice koje udovoljavaju uvjetima članstva jer proširenje pridonosi našem cilju cjelovite, slobodne i mirne Europe;

- Obvezuje NATO na stalne reforme u stvaranju uspješnog Saveza kao i Saveza

otvorenog za promjene da bi porezni obveznici zemalja članica dobili najveću moguću razinu sigurnosti s obzirom na novac koji ulažu u sustav obrane.

Građani naših zemalja oslanjaju se na NATO u zadaćama obrane država članica, u razmještanju snažnih vojnih snaga kada i gdje je to potrebno za očuvanje naše sigurnosti i u pružanju pomoći u unapređivanju zajedničke sigurnosti zajedno s našim partnerima diljem svijeta. Dok svijet prolazi promjene, osnovna zadaća NATO-a ostat će ista. Ona će i dalje značiti osiguranje uvjeta za očuvanje Saveza kao neusporedive zajednice slobode, mira, sigurnosti i zajedničkih vrijednosti. ■ *(nastavak u sljedećem broju)*

Admiral Stavridis zahvalio na doprinosu OSRH-a u misiji ISAF

Hrvatski vojnici sjajno odrađuju svoj posao u Afganistanu, izjavio je u razgovoru za Glas Amerike (VoA) američki admiral James Stavridis, glavni zapovjednik NATO snaga u Europi (SACEUR). On je istaknuo da Hrvatska, Makedonija i Albanija sudjeluju u NATO-ovim misijama te da unatoč činjenici što njihov doprinos u broju vojnika u Afganistanu nije velik, on je iznimno važan. "Svaki vojnici koji ode u Afganistan je iznimno vrijedan za nas. Neke spomenute zemlje imaju vojnike u Afganistanu koji odrađuju sjajan posao. Ti su vojnici iznimno dobri te uspješni u obučavanju afganistanskih snaga sigurnosti", rekao je američki admiral. Istaknuo je i da su se makedonski, albanski i hrvatski pripadnici koji sudjeluju u misiji ISAF pokazali iznimno dobri u održavanju sigurnosti, ali i poznavanju ruskog naoružanja što je važno jer afganistanski vojnici rabe upravo to oružje. Glavni zapovjednik NATO-a u Europi izrazio je optimizam da će se cijela regija pokrenuti naprijed te da Crna Gora, Makedonija, BiH i Srbija dobro

napreduju u približavanju NATO savezu. Istaknuo je i da je upravo Hrvatska, njezin ulazak u NATO i skorašnje članstvo u EU svojevrstni model kojim i ostale zemlje u regiji trebaju težiti. Još jednom je zahvalio na angažmanu i doprinosu OSRH-a u misiji ISAF te je istaknuo izvrsna postignuća koja njezini pripadnici postižu u obučavanju afganistanske vojske i policije. L.K.

Pomoć Pakistanu

Humanitarnim NATO-ovim letovima koji su bili zaduženi za dopremanje pomoći u Pakistan, dopremljeno je ukupno 1020 tona robe. Naime, 22. studenog završen je projekt tijekom kojega je u 90 dana bila dopremana roba za žrtve pogođene poplavama u toj zemlji. Riječ je o ukupno 24 zračne misije za Islamabad, Lahore i Karachi. Naime, Sjevernoatlantsko vijeće odlučio je humanitarnim letovima te brodovima poslati pomoć i na taj način

odgovoriti na poziv pakistanske Vlade. Podsjetimo, prvi NATO-ov humanitarni let za tu zemlju obavljen je još potkraj kolovoza, a tada je humanitarnu robu, deke, krevete te crpke za vodu donirala slovačka Vlada. Poplavama u Pakistanu

pogođeno je više od 16 milijuna ljudi, a poplavljena je trećina te zemlje. Pošiljke koje su stigle u Islamabad sadržavale su i donacije iz World Food Programma (WFP) kao i odjeću, medicinsku opremu i hranu, a koju su darovale brojne nevladine organizacije. Potkraj rujna u Islamabad su stigle i donacije dječje hrane kao i 35 tona mreža protiv komaraca, koje je pak donirala Svjetska zdravstvena organizacija. Iako su završeni humanitarni letovi, do kraja godine pomoć će Pakistanu i dalje stizati i to brodovima. L.K.

Tino MRČELIĆ

OCJENJIVANJE VODA PROTUMINSKIH RONILACA

Danski stručni tim (Royal Danish Navy MCM/EOD Team) na čelu sa zapovjednikom postrojbe Larsom Molerom Pedersenom i prvim dočasnikom Märtinom Lausenom od 15. do 19. studenog proveo je evaluaciju Voda protuminskih ronilaca Flotile HRM-a. Evaluacija je kruna bilateralne vojne suradnje započete u svibnju 2009. posjetom Kraljevini Danskoj dvojice pripadnika Voda protuminskih ronilaca te sudjelovanjem trojice pripadnika Voda na vježbi Brilliant Mariner u travnju 2010.

Posjet je dogovoren u ožujku ove godine, a evaluacija je provedena kao slijed suradnje s MCD/EOD timom, koja je u protekle dvije godine dosegla razinu neposredne suradnje na razini timova.

Za ovu evaluaciju provedena je vježba procesom primanja, razumijevanja i neposredne provedbe zadaće na terenu uz demonstriranje trenutne sposobnosti u potpori Cilja snaga M 2406 I. U prvoj fazi evaluacijske vježbe prikazan je opći operativni pristup procesu planiranja misije pretraživanja i čišćenja ekonomski i strateški važnih luka i prilaza lukama, a u drugoj fazi provedena je taktička razina sa scenarijem na primjeru luke Lora.

Prema scenariju luka Lora je bila neodređena ekonomski važna civilna luka, koju je trebalo pretražiti, očistiti i osigurati za sigurno i vremenski determinirano plovljenje NATO-ovih brodova. Zadanim elementima evaluirane su sadašnje sposobnosti zapovjednog dijela protuminskog divizionara u razumijevanju i planiranju zadaće te sposobnosti Voda protuminskih ronilaca u primjeni postupaka. Prikazani su standardni operativni postupci pretraživanja i čišćenja ulaza u luku, identifikacija, klasifikacija, dislociranje sumnjivog morskog objekta, pretraživanje i čišćenje pristupnog kanala i manevarskog prostora za brodove u luci.

Zapovjedna satnija VP-a i Protueksplozijski odjel MUP-a prikazali su pretraživanje i čišćenje kopnenog dijela operativnog područja kao i pronalazak/neutralizaciju improviziranog eksplozivnog sredstva.

Procesom planiranja i provedbe Danski je

Evaluacija Voda protuminskih ronilaca je vrhunac obuke i preduvjet za deklariranje dijela snaga za provedbu minskih protumjera ravnopravno s ostalim NATO članicama u prostoru od interesa Saveza

stručni tim dobio sliku personalnih, funkcionalno-tehničkih i potpornih sposobnosti Voda protuminskih ronilaca protuminskog divizionara (vPMR PMD). Inače se kod evaluacije EOD timova PzM-a i NATO zemalja rabe check – liste, koje su ovaj put bile prilagođene funkcionalno -tehničkim i potpornim sposobnostima Voda.

Na potporne sposobnosti je stavljen poseban naglasak jer je bjelodan nedostatak transportnih sposobnosti u svim segmentima, stoga je u budućnosti važno razvijati zračno - transportnu mobilnu jedinicu sposobnu

Uvodni evaluacijski brifing

Kapetan bojnog broda Marin STOŠIĆ, zapovjednik Flotile HRM-a

Zadovoljan sam i ponosan našim vodom PMR-a koji je pokazao visok tempo narastanja sposobnosti u sklopu Cilja snaga M 2406 I. Naši prijatelji i partneri iz Danske ocijenili su visoko našu obučenosť i sposobnost potvrđujući da smo na dobrom putu. Dostignute sposobnosti provjerene razine omogućavaju nam djelovanje u nacionalnim zadaćama područja odgovornosti zapovjednika HRM-a te otvaraju perspektivu za ravnopravnu suradnju u međunarodnom NATO okružju u bliskoj budućnosti.

djelovati duž cijele obale pa i izvan granica Hrvatske. Zajednički je zaključak da se u sljedećem razdoblju očekuje nastavak uspješne suradnje za sada na razini timova, a poslije na razini postrojbe pa da kao aktivni sudionici budemo i nositelji pojedinih segmenata MCM NATO vježbi. ■

Cilj snaga M 2406 I: "Sposobnost mornaričkih minskih protumjera (MCM) za čišćenje luka"

- unapređivati sposobnosti za otkrivanje, klasifikaciju, identifikaciju i brzo uklanjanje mina, eksplozivnih sredstava i improviziranih eksplozivnih sredstava u lukama i vrlo plitkom moru (do dubine 10 m), bez izazivanja kolateralnih šteta, ili alternativno, njihova sigurnog uklanjanja iz područja luka
- sposobnost treba osigurati pretraživanje područja od 2 km² svaka 24 sata
- ova sposobnost mora biti kompatibilna s drugim autonomnim sustavima i sustavima bez posade rabljenim u protuminskim operacijama.

Priprema za ronjenje

Kapetan fregate Dževad KAJAN, zapovjednik Protuminskog divizionara

Primjena Cilja snaga "Sposobnost mornaričkih minskih protumjera (MCM) za čišćenje luka" u skladu s NATO standardima zahtijeva znatno vrijeme i određene resurse, te podrazumijeva razvijanje sposobnosti za brzo i djelotvorno pretraživanje prilaza lukama i luka. Obuci Voda protuminskih ronilaca posvetili smo punu pozornost te smo osim naše obuke razvili suradnju s Fakultetom elektrotehnike i računarstva i Institutom za istraživanje i razvoj obrambenih sustava (IROS) i obučili šest protuminskih ronilaca za uporabu s autonomnim podvodnim vozilom (APV) koji čini odlučujuću sofisticiranu opremu za dostizanje CS-a.

Evaluacija Voda protuminskih ronilaca je vrhunac obuke i preduvjet je za deklariranje dijela snaga za provedbu minskih protumjera ravnopravno s ostalim NATO članicama u prostoru od interesa Saveza.

Stručnjaci iz Danske su dali visoke ocjene o obučenosťi Voda i ovim im putem čestitam na postignutim rezultatima i siguran sam da ćemo dostignuto održati i u sljedećem razdoblju dignuti na još veću razinu, kako se to od nas i očekuje.

Skupina protuminskih ronilaca provodi zadaće

Domagoj VLAHOVIĆ

Pod zapovijedanjem bojnika Marijana Skorije, hrvatski je tim tri tjedna sudjelovao na međunarodnoj vježbi Joint Action. Intergransku vježbu (kopnene vojske i zrakoplovstva) provodile su vojske Nordijske borbene skupine Europske unije, a cilj je bio povećanje zajedničke operativne sposobnosti za eventualno sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama pod okriljem EU-a. Naši su vojnici u njoj provodili zadaće zračne medicinske evakuacije...

Uspješno sudjelovanje hrvatskog tima

U Hrvatsku se iz Švedske 20. studenoga vratila Namjenski organizirana skupina OSRH-a, sastavljena od pripadnika HRZ-a (helikopteri Mi-171Sh i Mi-8 MTV-1, s tri letačke posade) i ZzP-a (dva medicinska tima). Pod zapovijedanjem bojnika Marijana Skorije, hrvatski je tim tri tjedna sudjelovao na međunarodnoj vježbi Joint Action. Intergransku vježbu (kopnene vojske i zrakoplovstva) provodile su vojske Nordijske borbene skupine Europske unije (Švedska, Finska, Estonija, Norveška, Irska). Cilj je bio povećanje zajedničke operativne sposobnosti za eventualno sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama pod okriljem EU-a. Naši su vojnici na njoj provodili zadaće zračne medicinske evakuacije (MEDEVAC) i surađivali sa Šveđanima, jer su samo oni, uz Hrvate, na vježbi sudjelovali sa svojom zrakoplovnom komponentom, koju je predvodilo osam lovačkih zrakoplova.

Bojnik Skorija, s kojim smo razgovarali nedugo nakon povratka, iskusan je i kao kapetan helikoptera i kao sudionik u MEDEVAC zadaćama. No, vježbu Joint Action, koja se održavala u velikom području južne Švedske, je označio kao osobito zahtjevnu. Šveđani, koji su bili glavni nositelji, pobrinuli su se da scenarij i zadaće budu realni i da od sudionika traže maksimum. Oba su naša helikoptera bila znatno angažirana, s time da su uglavnom u zraku bili istodobno.

Bojnik
Marijan
Skorija,
zapovjednik
hrvatskog
tima na vježbi

Koliko je Šveđanima vježba bila važna potvrdio je i dolazak švedskog kralja Karla XVI. Gustava

Između ostalog, morali su izbjegavati i simulirane napade raznih protuzrakoplovnih sredstava, od pješačkih paljbi do raketa. Za dodatnu težinu pobrinula se i negostoljubiva nordijska klima, osobito nezgodna za letačke akcije. "No, kad podvučemo crtu, naše se sudjelovanje pokazalo uspješnim", tvrdi bojnik Skorija.

Inače, Skorija je pilotirao i na Kosovu, u sastavu jednog našeg kontingenta u KFOR-u. Uspoređujući tu misiju sa standardima u Joint Actionu, smatra da imaju mnogo sličnosti. Isto je sa standardima NATO-a. "Iako Švedska nije u Savezu, kao članica PzM-a naslanja se na njega i postupci su uglavnom

isti", ističe hrvatski časnik. Ipak, osnovna je karakteristika Šveđana što u procese pripreme, provedbe i zaključivanja zadaća uključuju više ljudi, tako da je posao za letačke posade olakšan. "Surađnja sa Šveđanima je bila izvrsna. Vrlo su ozbiljni i profesionalni i nijedan problem nije bio nerješiv", pun je hvale za kolege bojnik Skorija.

Koliko je Šveđanima vježba bila važna potvrdio je i dolazak švedskog kralja Karla XVI. Gustava. Posjet mu nije bio samo protokolaran, bio je itekako zainteresiran za vježbu. Bojnik Skorija imao je čast objeđovati s njime u šatoru u bazi kod grada Ronnebyja i odgovarati na detaljna pitanja o hrvatskom sudjelovanju na vježbi.

U zaključku je bojnik Skorija rekao da je "cijela slika o sudjelovanju u Nordijskoj borbenoj skupini sada mnogo jasnija". Praktični rad, a Joint Action je to sigurno bio, najbolji je način da se OSRH pripremi i za buduće međunarodne zadaće, kao i one u sklopu Europske unije. ■

Časnički namjesnik ZaGara u posjetu OSRH

Potkraj studenoga u trodnevnom službenom posjetu Hrvatskoj kopненоj vojsci boravio je časnički namjesnik Darius A. ZaGara, prvi dočasnik Američkog združenog multinacionalnog zapovjedništva za obuku u Grafenwohru u Njemačkoj.

U sklopu posjeta ZaGara se sastao s prvim dočasnikom OSRH-a časničkim namjesnikom Željkom Bilićem te prvim dočasnikom HKoV-a časničkim namjesnikom Dominikom Banom, koji mu je bio domaćin tijekom posjeta. Osim Zapovjedništva HKoV-a u Karlovcu ZaGara je obišao i neke postrojbe Hrvatske kopnene vojske: Vojnoobavještajnu bojnu, Inženjerijsku pukovnicu i Simulacijsko središte na Hrvatskom vojnom učilištu. Na slunjskom vojnom poligonu ZaGara je pratio dio aktivnosti koje Vojna policija provodi u sklopu selekcijske obuke za prijam u Satniju specijalne vojne policije. Zadovoljan posjetom časnički namjesnik ZaGara je kazao da je svrha njegova posjeta HKoV-u bila višestrana. "Ono što je bitno, jest da je Hrvatska naš partner, članica NATO-a koja daje važan doprinos u operaciji ISAF u Afganistanu," istaknuo je ZaGara. Posjet je bio i dobra prigoda za razmjenu ideja o mnogim

Snimio Tomislav BRANDT

segmentima vojne izobrazbe. Istaknuo je da je odnos između vojnika, dočasnika i časnika izvrstan te posebno naglasio da HKoV ima izvrsne dočasnike što ga, napomenuo je, iz njegove pozicije dočasnika najviše zanima. "Vojnici su profesionalni i izvrsno obavljaju svoje zadaće u zemlji kao i one kojima pridonosite sigurnosti u svijetu", zaključio je časnički namjesnik Darius ZaGara koji iza sebe ima trideset godina dugu vojnu karijeru.

L. PARLOV

Reprezentacija Hrvatske ponovno osvojila FUTSAL CISM-FIFA CUP

U sportskoj dvorani Osnovne škole "A. G. Matoš" u Vinkovcima 28. je studenog završeno međunarodno regionalno vojno natjecanje 2010 FUTSAL CISM-FIFA CUP.

Tijekom svečanosti zatvaranja nazočnima se obratio predsjednik organizacijskog odbora natjecanja, zapovjednik Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, brigadni general Mladen Mikolčević,

a natjecanje je zatvorio glavni tajnik CISM-e, pukovnik Alexandre Morisod.

Tijekom četiri dana natjecanja, reprezentacije Hrvatske, BiH, Makedonije, Crne Gore, Srbije i Slovenije međusobno su odigrale 11 utakmica. U finalnoj utakmici susrele su se vojne futsal reprezentacije Hrvatske i Srbije, a pobijedila je Hrvatska rezultatom 6:1. Za vojnu futsal reprezentaciju Hrvatske ovo je

drugi osvojeni kup po redu budući da je Hrvatska pobijedila i prošle godine kada je natjecanje održano u Beogradu u Srbiji. U utakmici za treće mjesto između reprezentacija Crne Gore i Slovenije, pobijedila je Crna Gora. Za najboljeg igrača turnira proglašen je Alen Bešić (Hrvatska), najboljeg strijelca Zdravko Đoković (Crna Gora), a za najboljeg vratara proglašen je Davorin Mikluc (Srbija). Trofej "fair play" osvojila je reprezentacija Hrvatske.

Tijekom boravka u Vinkovcima, za ekipe je osim sportskog dijela natjecanja organiziran i kulturni program, a voditelji reprezentacija zajednički su u subotu, 27. studenog položili vijenac i zapalili svijeću ispred spomenika na Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru.

OJI

Svi prikazani plakati, njih 131, vezani su u užem ili širem kontekstu za određene događaje. Pričom o plakatima, koja pomaže njihovu boljem razumijevanju, ispričano je mnogo o Domovinskom ratu i borbi za hrvatsko oslobođenje i neovisnost, o “kronologiji ratnih zbivanja i stradanja”

Fotomonografija Hrvatski ratni plakat 1991. - 1995.

Hrvatski ratni plakati su omogućili da mnoge istine o borbi Hrvatske vojske i policije, patnji prognanika i zločinima velikosrpskog agresora na najizravniji način prodru u svijet te su tako bili potpora ukupnoj hrvatskoj političko-diplomatskoj akciji na pridobivanju svjetskoga javnog mnijenja za pružanje političke, moralne i materijalne pomoći hrvatskoj državi, njezinoj demokraciji i neovisnosti. Svojim su jasnim, aktualnim i sugestivnim porukama jačali moral te mobilizirali i integrirali pojedince i sve slojeve društva u obrani napadnute domovine. Pritom one svojim sadržajem nisu bile agresivne, ratnohušakčke i osvetoljubive, nego su bile usredotočene na zaustavljanje rata, promicanje prava Hrvatske na slobodu i neovisnost te ljubav prema domovini. (iz predgovora autora)

“Hrvatski ratni plakat 1991. - 1995.” naziv je nedavno iz tiska izašle fotomonografije čiji sadržaj i značenje uvelike nadilazi okvire uobičajene fotomonografije s prikazom umjetničkih djela. Riječ je naime o zbirci plakata nastalih u Hrvatskoj u ratnom razdoblju od 1991. do 1995. koji su na određeni način bili zrcalo kulturnih, političkih, društvenih i gospodarskih zbivanja tog vremena i koji su u fotomonografiji pojedinačno analizirani i stavljeni u kontekst događaja koji su im prethodili ili bili neposredan uzrok njihova nastajanja.

Autor knjige Marijo Reljanović, djelatnik Odjela Vojnog muzeja u sastavu Službe za odnose s javnošću i informiranje MORH-a, za svoje je djelo dobio nakladničku potporu MORH-a i Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata.

Ideja o izdavanju knjige datira iz druge polovice devedesetih. Tada su izlaganja hrvatskih ratnih plakata izazvala podosta zanimanja, bilo pojedinačno bilo u sklopu samostalnih izložbi, poput one koju je Reljanović postavio u Kninu 1997. Ideja je vodila k jednome: upoznavanju šire javnosti s ulogom i značenjem ratnih plakata.

Za tako nešto nisu dovoljni samo likovni prikazi, kataloški podaci ili stručne i umjetničke analize. Spomenuta šira vrijednost knjige je upravo u onome što bismo nazvali

“popratnim tekstovima”. Svi prikazani plakati, njih 131, vezani su u užem ili širem kontekstu za određene događaje. Pričom o plakatima, koja pomaže njihovu boljem razumijevanju, ispričano je mnogo o Domovinskom ratu i borbi za hrvatsko oslobođenje i neovisnost, o “kronologiji ratnih zbivanja i stradanja”.

Plakati su uglavnom dio fundusa Vojnog muzeja MORH-a. Pripojeni su im i neki iz Hrvatskog povijesnog muzeja i Muzejskog dokumentacijskog centra. Vrlo je zanimljivo što knjiga ima i svoju „međunarodnu

komponentu”. Naime, svi tekstovi su, uz hrvatski, u istom izdanju napisani i na engleskom te njemačkom jeziku.

Knjiga “Hrvatski ratni plakat 1991. - 1995.” svestrano je djelo. Važna je kao povijesna i društvena kronologija, ali i kao skup likovnih djela. Cjeloviti je proizvod truda autora i svih koji su mu pomagali. ■

Završen Tečaj za ovlaštenu službenu osobu Vojne policije

U Središtu Vojne policije za obuku "Bojnik Alfred Hill" 26. je studenoga završio intergranski tečaj za ovlaštene službene osobe Vojne policije OSRH-a. Tečaj je trajao 45 radnih dana, od 27. rujna do 26. studenog i uspješno ga je završilo 16 polaznika.

Cilj tečaja bio je pripadnike Vojne policije obučiti uspješno provedbi vojno-policijskih poslova, kako u Hrvatskoj tako i u međunarodnim mirovnim operacijama te izgradnja i razvijanje osobnosti pripadnika VP-a, osjećaja dužnosti, stege, odgovornosti te pripadnosti VP OSRH-a, kao i razvijanje temeljnih vještina za uspješno nalaženje najboljih oblika uporabe ovlasti samostalno i u sastavu skupine. Programska područja što su ih polaznici tečaja uspješno položili su ovlasti pripadnika VP OSRH-a, vojnopolicijski poslovi, vatrene zadaće, tjelesna sposobnost i borilačke vještine, psihologija, doktrina i postupci VP NATO-a te praktični dio obuke u kojoj je naglasak bio na naučenim lekcijama. Nakon pismenog ispita polaznici tečaja su polagali i usmeni ispit pred povjerenstvom koje su činili pripadnici Odjela VP GSOSRH-a, Zapovjedništva Pukovnije VP-a te zapovjednik i prvi dočasnik Središta VP za obuku. Polaznici koji su položili stručni ispit pred povjerenstvom stekli su zvanje ovlaštene službene osobe VP OSRH-a te će

Snimio Zvonko LUCIĆ

biti raspoređeni u neku od postrojbi VP-a u HKoV-u, HRM-u ili HRZ-u i PZO-u. Nakon uvodnih riječi voditelja tečaja nadnarednika Mladena Tisaja i Ante Beljana, potvrdu o položenom stručnom ispitu za OSO VP uručili su zapovjednik i prvi dočasnik Središta Vojne policije za obuku "Bojnik Alfred Hill" satnik Dražan Leko i stožerni narednik Zvonko Lucić, bojnik Mile Skukan, voditelj Odjeka S-1 PVP-a i prvi dočasnik PVP-a časnički namjesnik Damir Berislavić. Najbolji polaznik tečaja bio je poručnik korvete Marko Vidaković iz VP HRM-a kojega je zapovjednik Pukovnije nagradio knjigom "Vojna policija u Domovinskom ratu". Z. LUCIĆ

Polaznici Ratne škole posjetili Hrvatski sabor

Polaznici XIII. naraštaja RŠ "Ban Josip Jelačić" na čelu sa zamjenikom ravnatelja Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski" i zapovjednikom Ratne škole "Ban Josip Jelačić" brigadnim generalom Slavenom Zdilarom 25. su studenoga posjetili Hrvatski sabor.

Posjet Saboru proveden je kao dio praktične nastave iz predmeta "Nacionalna sigurnost i obrana".

Polaznike i djelatnike RŠ-a primio je predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić te ih upoznao sa

sadašnjim aktivnostima koje se provode u Saboru i u kratkim crtama iznio njego-

vu povjesnicu. Tom je prigodom istaknuo važnost Ratne škole u promicanju ugleda Hrvatske u svijetu. Posjet je nastavljen upoznavanjem s radom i ulogom Odbora za obranu, s čime ih je upoznao predsjednik Odbora Boris Šprem. S radom Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost polaznike je upoznao njegov potpredsjednik Tomislav Čuljak. Posjet je završio razgledavanjem prostora Hrvatskog sabora. Z. LOVAŠEN

Snimila Lovrenka ŽILUĆ

Godišnje izvješćivanje o obuci HRM-a

Godišnje izvješćivanje o obuci Hrvatske ratne mornarice zapovjedniku HRM-a kontraadmiralu Anti Urliču održano je 26. studenoga. Na GIO HRM-a bili su nazočni pripadnici Inspektora obrane, brigadir Jasenko Krovinović i Glavnog stožera OSRH, brigadir Ivica Olujić.

Nakon prezentacije obuke u HRM-u u prošlom, tekućem i sljedećem razdoblju koju je održao načelnik strožera ZHRM-a, kapetan bojnog broda Predrag Stipanović, zapovjednici su postrojbi HRM-a, Obalne straže RH, Flotile HRM-a, Pomorske baze Split, Središta za obuku HRM-a i Bojne OSMiO, podnijeli izvješće o procesu obuke u svojim postrojbama. Naglasak izlaganja bili su Ciljevi snaga te primijenjene zadaće u skladu s NATO standardima.

Brigadir Olujić je čestitao na postignućima u obuci, a brigadir Krovinović je pohvalio napore koje postrojbe ulažu u normizaciju kao važnom procesu sustava obuke. Na kraju GIO HRM-a, kontraadmiral Urlič je iznio strategiju obuke za 2011. koju će zapovjednici postrojbi ugraditi u svoje planove obuke. Istaknuo je važnost obuke u vojnoj organizaciji uz napomenu da je uspješno i u više navrata pohvaljeno sudjelovanje pripadnika HRM-a u operaciji ATALANTA kao dokaz obučenosti pripadnika HRM-a prema NATO standardima. Zapovjednik HRM-a je istaknuo važnost intenziviranja najvažnijih oblika obuke u HRM-u, vježbe na moru i stožerne trenaze, te je pohvalio posljednju vježbu na moru s bojnim gađanjem u kojoj su u potpunosti primijenjeni usvojeni NATO postupci. OJI

Hrvatski vojnici u novom kompleksu

Za pripadnike 16. HRVCON-a na dužnosti u misiji ISAF u Afganistanu 21. studenog će ostati zabilježen kao datum kad je prvi put zavijorila naša zastava u hrvatskom kompleksu na području RC (N) (Regionalnog zapovjedništva Sjever). Naime, dovršen je hrvatski kontejnerski kompleks u sklopu američkog kampa Mike Spann u provinciji Balkh, u blizini grada Mazar-e-Sharifa, u sjevernom dijelu Afganistana. Riječ

je o smještajnom prostoru za malo više od sto vojnika, sa svim pripadajućim sadržajima. Tog je dana vojni kapelan služio prvu misu u prostorijama kompleksa te ga blagoslovio. Za pet mentorskih timova (tri za afganistansku vojsku i dva za policiju), koji sada obnašaju dužnost na području Mazar-e-Sharifa i okolice, ovaj je prostor dobrodošao i veliki je napredak u odnosu na dosadašnji smještaj. S. BONIĆ

Obljetnica vojne akcije Zima 94

U organizaciji Udruge hrvatskih branitelja "Veterani 126. brigade – Sinj" 26. studenoga obilježena je 16. obljetnica vojne akcije Zima 94. Obilježavanju je, kao izaslanik Predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH-a, nazočio i zamjenik načelnika GS OSRH-a za planove i resurse general-pukovnik Slavko Barić.

Zbog iznimno nepovoljnih vremenskih uvjeta i visokog snijega prigodna svečanost i polaganje vijenaca u spomen na poginule sudionike akcije održani su, umjesto na vrhu Maglaj, kod kapelice

Sv. Jakova i u Planinarskom domu na Vrdovu. Prisjećajući se vojne akcije koja je započela 29. studenoga 1994. upravo na mjestu svečanosti, njezini sudionici prisjetili su se teških uvjeta u kojima je ona provedena, svojih suboraca i konačnog uspjeha akcije kojom su za malo manje od dva mjeseca stvoreni preduvjeti za uspješnu provedbu vojno-redarstvene operacije Oluja. OJI

Tim Zapovjedništva zrakoplovstva NATO-a iz Izmira u vojarni "Zemunik"

U dvodnevnom radnom posjetu 93. zrakoplovnoj bazi u Zemunik 23. je studenoga boravio stožerni tim Zapovjedništva zračne komponente NATO-a iz Izmira (Turska). Uz domaćine iz 93. zb u posjetu su bili i predstavnici MORH-a, GSOSRH-a, Zapovjedništva HRZ-a i PZO-a i ZZP-a.

S obzirom na status perspektivnog objekta za OSRH-a kao i status HNS baze (Host Nation Support), tj. potpore zemlje

domaćina NATO snagama, za vojarnu "Zemunik" ova je aktivnost daljnje upoznavanje sa sustavom funkcioniranja HNS baza na strategijskoj, operativnoj i taktičkoj razini, o čemu su prezentacije održali gosti iz Izmira.

Posjet vojarni "Zemunik" uključio je i obilazak infrastrukture i objekata u funkciji letenja kojima se služe eskadrile i Zrakoplovno-tehnička bojna 93. zrakoplovne baze. M. KARAČIĆ

Predavanje veleposlanika SAD-a na HVU

U sklopu bilateralne vojne suradnje sa SAD-om, na HVU je 24. studenoga veleposlanik SAD-a u RH James B. Foley održao predavanje na temu: "Sjedinjene Američke Države i novi pristup međunarodnoj politici".

Visokog gosta dočekao je ravnatelj HVU-a general-bojnik Mirko Šundov s najbližim suradnicima i

vojnim izaslanikom obrane SAD-a u RH, brigadirom Calvinom T. Carlsenom.

U maloj dvorani Časničkog doma predavanju su nazočili polaznici RŠ "Ban Josip Jelačić", ZŠŠ "Blago Zadro", Visoke dočasničke izobrazbe, čelnici ustrojbenih cjelina Ravnateljstva HVU te, načelnici i nastavnici katedri Dekanata HVU. Z. LOVAŠEN

Vojnosportsko natjecanje kadeta

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski" 27. je prosinca provedeno vojnosportsko natjecanje kadeta. Organizirala ga je Kadetska bojna Časničke škole HVU-a, s ciljem razvijanja i provjere uvježbanosti temeljnih vojničkih vještina kadeta, ali i uvježbanosti u timskoj provedbi zadaća.

Kadeti svih naraštaja, podijeljeni u 12 desetina, natjecali su se u sedam disciplina: nošenje ranjenika s naoružanjem i bojnou opremom, bacanje ručne bombe, svladavanje horizontalne zapreke, sastavljanje i rastavljanje AK47, punjenje i pražnjenje okvira za VHS, urbana orijentacija i memori. Ostvareni su izvrsni rezultati kod kadeta svih naraštaja. Natjecanje je osmislio časnički namjesnik Michael Brindzej, prvi dočasnik Kadetske bojne, a natjecanje su organizirali i proveli djelatnici Bojne. V. ZEKULIĆ

Provedena metodsko-pokazna vježba na HVU

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski" 26. je studenoga provedena metodsko-pokazna vježba "Vježbovne radnje i postupci". Vježba je provedena u organizaciji Časničke škole u skladu s Pravilnikom o vježbovnim postupcima u OSRH sa svrhom prikaza načina i metoda provedbe vježbovnih postupaka pojedinaca i ustrojbenih cjelina HVU-a.

Vježbu je provela namjenski organizirana postrojba sastavljena od kadeta i polaznika 10. naraštaja Temeljne časničke izobrazbe, kojima je to i svojevrsna praktična provjera dostignute razine uvježbanosti.

Nakon završetka vježbe, ravnatelj HVU-a general-bojnik Mirko Šundov istaknuo je zadovoljstvo visokom razinom provedbe, te činjenicom da su u provedbi postrojbom "rame uz rame" zapovijedali budući mladi časnici OSRH-a pristigli na izobrazbu iz različitih sustava (programa Kadet, građanstva te iz sustava OSRH-a).

Tom je prilikom za prikazanu uvježbanost i vođenje postrojbe general Šundov posebno pohvalio polaznike TČI-ja, razvodnika Antu Klarića, vojnkinju Tanju Kuprešak, polaznika Marija Vrgoča te voditelja MPV-a poručnika Hrvoja Šimlešu, zapovjednika voda TČI-ja. M. FANUKO

Snimila Lovrenka ŽILJIC

Izložba fotografija djelatnika MO-a i OS-a

U MORH-ovoj Galeriji "Zvonimir", Bauerova 33, u siječnju sljedeće godine održat će se Izložba umjetničkih fotografija djelatnika MO-a i OS-a. Pravo sudjelovanja imaju svi djelatnici Ministarstva obrane i pripadnici Oružanih snaga koji se prijave na izložbu. Tema je slobodna. Fotografije mogu biti u boji ili crno-bijele. Odabrane radove povećat ćemo na format A4. Svaki prijavljeni izlagač bit će zastupljen s barem jednom fotografijom. Ispunjenu prijavnicu zajedno s radovima (na CD-u ili razvijene slike 9 x 13, 10 x 15 i sl. uz negativ) treba dostaviti na jednu od dolje navedenih adresa do 15. prosinca 2010.

Fotografije za izlaganje odabrat će stručni odbor u sastavu:

Tomislav Brandt, fotograf, urednik fotografije u Hrvatskom vojniku,
Zrinka Pillauer Marić, načelnica Odjela za kulturno-društvene djelatnosti SOJI-a i pukovnik Goran Pavelić Pipo, djelatnik Vojnog arhiva.

Nakon uspješne izložbe fotografija naših djelatnika, održane u siječnju 2008., nadamo se velikom odazivu i na ovu izložbu. Želja nam je da svaki djelatnik bude upoznat s mogućnošću izlaganja na ovoj izložbi.

Osoba za kontakt jest Zrinka Pillauer Marić, načelnica Odjela za kulturno-društvene djelatnosti SOJI-a, Sarajevska 7, objekt 15, tel. (48)32 442, fax (48)32 903, e-mail: galerija.zvonimir@morh.hr. Ili Galerija "Zvonimir", Bauerova 33, tel. (45)67 926.

NOVI INDIJSKI CTOL

Vrlo je izgledno da će novi indijski nosač zrakoplova imati osnovnu karakteristiku palube za konvencionalno slijetanje i uzlijetanje zrakoplova (CTOL - Conventional Take-Off and Landing) umjesto dosadašnjeg dizajna palube za kratko uzlijetanje na brodovima INS Vikrant i INS Vikramaditya (izvorni RFs Admiral Griškov).

Navedena se vijest može iščitati iz taktičko-tehničkih zahtjeva natječaja koji je objavila Indijska ratna mornarica za nabavu četiriju AEW&C (Aerborne Early Warning & Control) zrakoplova namijenjenih uporabi s nosača zrakoplova s katapultom.

Natječajem se implicira da se kod dizajna sljedećeg nosača zrakoplova nakon broda INS Vikrant (IAC 1), IAC 2 napusti koncept tzv. ski-jump platforme, iako uprava za mornaričke projekte još uvijek nije odredila konačan dizajn plovila. Procjenjuje se da će IAC 2 imati između 55 000 i 65 000 tona istisnine a gradnja bi trebala započeti nakon porinuća INS Vikranta u 2011. u brodogradilištu Cochin. Najoptimističnije su procjene da bi se novi nosač zrakoplova mogao naći u operativnoj uporabi 2015. iako se pretpostavlja da će to biti do 2020. Paluba CTOL dizajna rabi sustav lansiranja i povratka te se cilja na nabavu sustava EMALS (Electro-Magnetic Launching System) i AAG (Advanced Arresting Gear) koji su predviđeni za ugradnju na novi američki nosač zrakoplova GERALD R. FORD (CVN 78).

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: US Army

POBOLJŠATI ROBOTU

Američka kopnena vojska istražuje načine kako unaprijediti flotu od oko 3000 malih taktičkih robota koji se danas rabe u Afganistanu i Iraku. Sadašnja je zadaća tih robota uglavnom pretraga sumnjivih zgrada i špilja te potraga za improviziranim napravama i njihovo uništavanje. Pritom se roboti oslanjaju na operatere te su, zapravo, daljinski upravljana vozila. Vojska razmatra načine da ih se učini samostalnijim i manje ovisnim o ljudima.

Ideja je da se dio poslova, jednostavnijih, automatizira, a tek u izvanrednoj situaciji da se uključe operateri. To bi trebalo smanjiti naprezanje operatera te omogućiti raspoređivanje više robota koje će postojeći operateri moći bolje nadzirati. Nove tehnologije omogućavaju robotima samostalno mijenjanje etape, a idući su izazovi koje treba riješiti modularnost i interoperabilnost.

M. PETROVIĆ

POČETAK GRADNJE PRVE KORVETE FALAJ 2

U talijanskom brodogradilištu Muggiano brodograđevnog diva Fincantieri 14. je studenoga održana svečanost rezanja prvih limova i profila namijenjenih gradnji prve od dvije korvete klase Falaj 2 smanjene radarske zamjetljivosti. Korvete su naručene početkom godine i namijenjene ratnoj mornarici Ujedinjenih Arapskih Emirata. Ugovor o gradnji uključuje opciju gradnje dodatna dva broda i prijenos tehnologije na lokalno brodogradilište. Dva od mogućih četiri broda bit će izgrađena u talijanskim brodogradilištima dok bi

dostava plovila trebala biti u drugoj polovici 2012.

Osnovnim svojstvima trupa duljine 55 m i širine 8,60 m ophodni će brodovi postizati brzinu veću od 20 čv te će biti omogućen smještaj za 28 članova posade. Trup će imati smanjenu radarsku i toplinsku zamjetljivost. Visoko fleksibilno i svestrano plovilo moći će obavljati različite zadatke: od operacija ophodnje i nadzora do samoobrane u slučaju prijetnji iz zraka i/ili mora odnosno kopna, kako u

domaćim tako i u međunarodnim operacijama uz vrlo visok standard za smještajem posade i njihovom sigurnošću.

M. PTIĆ GRŽELJ

OPHODNI BROD KOLUMBIJSKE MORNARICE

Njemačka tvrtka Fassmer otkrila je novi projekt obalnog ophodnog broda CPV40 (Coastal Patrol Vessel) razvijenog za kolumbijsku ratnu mornaricu. Novo sofisticirano i suvremeno plovilo duljine 40 m namijenjeno je za širok raspon zadaća od ophodnje, zaštite ribolovnog područja, traganja i spašavanja, pomorske zabrane i potpore te za obuku budućih mornara. Plovilo će ponajprije služiti provedbi zakona i stoga je opremljeno mornaričkim topom Typhoon Mk25 ModII kalibra 25 mm s elektrooptičkim ciljnikom. Na krmenom dijelu plovila na rampi smješten je i brzi čamac-presretač.

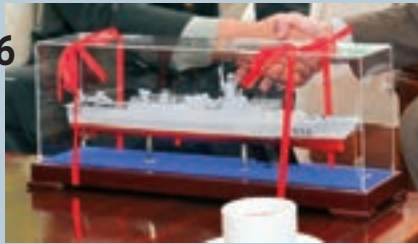
Projekt CPV40 je usklađen s važećom SOLAS i IMO regulativom te podliježe mornaričkim kriterijima za procjenu stabiliteta oštećenog plovila (DDS079). Brzina, pomorstvenost i karakteristike upravljivosti potvrđene su modelskim ispitivanjem u hamburškom bazenu HSVA. Trup na vodnoj crti je duljine 37,6 m, širine 7,40 m, najvećeg gaza 2,35 m te istiskuje 245 t dok mu je autonomija projektirana na 15 dana. Ophodni će brod biti načinjen od brodograđevnog čelika dok će nadgrađe biti od maritimizirane slitine aluminija. Doplov pri srednjoj istisnini iznosi 2000 Nm pri brzini 12 čv. Propulzijski sustav sastoji se od dva dizelska motora MTU s dvjema osovina i klasičnim vijcima čime se postiže maksimalna brzina 22 čv. Ploviom će upravljati do 24 člana posade. Dostava broda kolumbijskoj mornarici očekuje se u 2011.

M. PTIĆ GRŽELJ

KINESKA KORVETA TYPE 056

Za vrijeme posjeta zapovjednika hongkongškoga vojnog garnizona lokalnom sveučilištu, objavljene su prve slike vjerojatno novog projekta korvete kineske ratne mornarice. Fotografije su objavljene na internetskoj stranici sveučilišta u Hong Kongu te prikazuju general-bojnika Wang Junlija pri predavljanju modela plovila koji ima istisninu između 1000 i 1800 t te nosi oznaku 056. Model prikazuje temeljno naoružanje: pramčani top kalibra 76 mm, lanser namijenjen četirima projektilima brod-brod, protuzračni sustav FL-3000 N te helikopter Z-9 na krmenome dijelu korvete. Prema

izjavama dužnosnika kineske mornarice, nova klasa korveta bit će namijenjena zaštiti teritorijalnih voda i ekskluzivne ekonomske zone Istočnokineskog i Južnokineskog mora.

Projekt nove klase korvete za sada nazvan Type 056 mogao bi zamijeniti ili dopuniti kinesku klasu od šest brzih jurišnih brodova Houjian (Type 037/2). Brodovi klase Houjian istisnine 528 t naoružani su

projektilima YJ-1 (C-801), a upravo im je Hong Kong matična luka od 1997.

Prema kineskim izvorima, nova klasa korveta trebala bi zamijeniti brze napadajne brodove klase Houxin (Type 037/G) te starija plovila, lake fregate Type 053S. Promatrači kineske ratne mornarice imaju saznanja da se već neko vrijeme planira program opsežne rekonstrukcije plovila veličine korvete. To uključuje nabavku više od 24 plovila od nekoliko kineskih brodogradilišta u skladu s programom brzih napadajnih katamarana klase Houbei (Type 022).

M. PTIĆ GRŽELJ

OTPORNE NA VATRU

Američka je kopnena vojska počela uvoditi u uporabu nove odore otporne na vatru koje će se davati osoblju koje se nalazi na mjestima s povećanim rizikom od požara, kao što su posade oklopnih vozila. Odore imaju naziv Fire Resistant Environmental Ensemble

(FREE) a načinjene su od posebno tkanih vlakana otpornih na vatru. FREE je zamišljen da vojnicima osigura zaštitu od vatre, vrućine i vjetra te da bude lagan i ugodan za svakodnevno nošenje. Uz to zamišljen je i za nošenje u hladnim i vlažnim uvjetima. Prve FREE

odore u maskirnom uzorku Universal Camouflage Pattern već su dane vojnicima, a tijekom idućih će mjeseci vojnicima u Afganistanu biti dostavljene prve FREE odore u maskirnom uzorku MultiCam.

M. PETROVIĆ

PORINUTA OSMA PODMORNICA KLASSE VIRGINIA

U brodogradilištu Newport News, korporacije Northrop Grumman, 14. studenoga svečano je porinuta osma podmornica klase Virginia imenovana California (SS 781). Trenutačna zgotovljenost podmornice u konstrukciji i opremljenosti iznosi gotovo 88%, što pretpostavlja da će podmornica biti dostavljena prije ugovorena roka. Podmornica istisnine 7800 t tri dana prije

porinuća premještena je iz brodograđevne dvorane u suhi dok koji je napunjen vodom. Tegljačima je premještena na opremnu obalu gdje će se okončati opremanje i testiranje svih sustava prije pokusnih plovidbi. Dostava podmornice California Američkoj ratnoj mornarici očekuje se tijekom 2011.

M. PTIĆ GRŽELJ

STABILNIJI EKSPLOZIV

Istraživači Američke kopnene vojske iz Picatinny Aresenala tražili su novi eksploziv koji je znatno stabilniji nego TNT. Oznaka novoizabranog eksploziva jest IMX-101 (Insensitive Munitions Explosive 101), a rezultat je četverogodišnjeg istraživanja tvrtke BAE Systems. IMX-101 je skuplji, oko 16 dolara za kilogram u odnosu na oko 12 dolara za kilogram TNT-a, ali vojska vrlo rado plaća tu razliku jer omogućava izradu znatno inertnijeg streljiva koje je manje termalno i mehanički osjetljivo. IMX-101 se prvi put uvodi u projektil M795 kalibra 155 mm koji će se tijekom 2011. pojaviti u operativnoj uporabi topničkih postrojbi. No, projektil M795 je samo početak jer vojska raz-

Foto: US Army

matra uporabu novog eksploziva i na drugim projektilima. Zbog veće sigurnosti streljivo s novim eksplozivom se

može gušće pakirati te skladištiti bliže topničkih postrojbi.

M. PETROVIĆ

Nova struktura oružanih snaga, ali i zahtjevi suvremenih vojnih operacija zahtijevaju neodgodivo prilagođavanje naoružanja i vojne opreme novim okolnostima, čega je postalo duboko svjesno rusko vojno-političko čelništvo, osobito nakon iskustava iz zadnjih sukoba u kojima su sudjelovale ruske oružane snage

REFORMA RUSKIH ORUŽANIH SNAGA (III. dio)

Gotovo do današnjih dana ruska je vojska zadržala koncepciju naoružavanja i opremanja prihvatljivu za masovne oružane snage, utemeljene na obveznom služenju vojnog roka i sustavu mobilizacije, a nastalu još u SSSR-u. Naravno, takvom sustavu prilagođene su i taktičko-tehničke osobine tog oružja i opreme. Konkretnije, nema nikakve sumnje da su, primjerice, njemački tenk Leopard ili američki Abrams pojedinačno taktički i tehnološki znatno bolji od sovjetskih M-72 ili M-80, međutim u srazu jednog Leoparda ili Abramsa s 5 - 6 sovjetskih tenkova, unatoč svojoj taktičko-tehničkoj nadmoći, izvukli bi kraći kraj. Naravno, ostala oprema bila je konstruirana po istoj koncepciji. Drugim riječima, sovjetska vojno-tehnička filozofija bila je usmjerena na nadvladavanje kvalitete kvantitetom - filozofija koja se pokazala vrlo uspješnom tijekom II. svjetskog rata i zadržala

se poslije u dugom razdoblju Hladnog rata. U skladu s tim cjelokupna sovjetska vojna industrija bila je ustrojena za masovnu proizvodnju jednostavnog i razmjerno jeftinog naoružanja i vojne tehnike, koja je kvalitetom u manjoj ili većoj mjeri zaostajala za zapadnom, ali ga je zato višestruko nadmašivala količinom. Razumljivo da je taj način razmišljanja prevladavao i u ruskoj vojsci nakon završetka Hladnog rata i raspada SSSR-a, ne samo zbog navika i doktrinarnog konzervativizma vojno-političkog establishmenta nego i pod pritiskom golemih količina sovjetske vojne tehnike i ratnih pričuva koje su uglavnom ostale u Rusiji. Tome je u velikoj mjeri pridonijela katarza koju su morale proći oružane snage u tranzicijskom razdoblju, ali i ruski vojnoindustrijski kompleks koji je dotaknuo dno tijekom Jeljcinove vladavine i počeo se vrlo polako oporavljati tek energičnim

mjerama provedenim čvrstom rukom Jeljcinova nasljednika Putina.

Mogućnosti ruskoga vojnoindustrijskog kompleksa

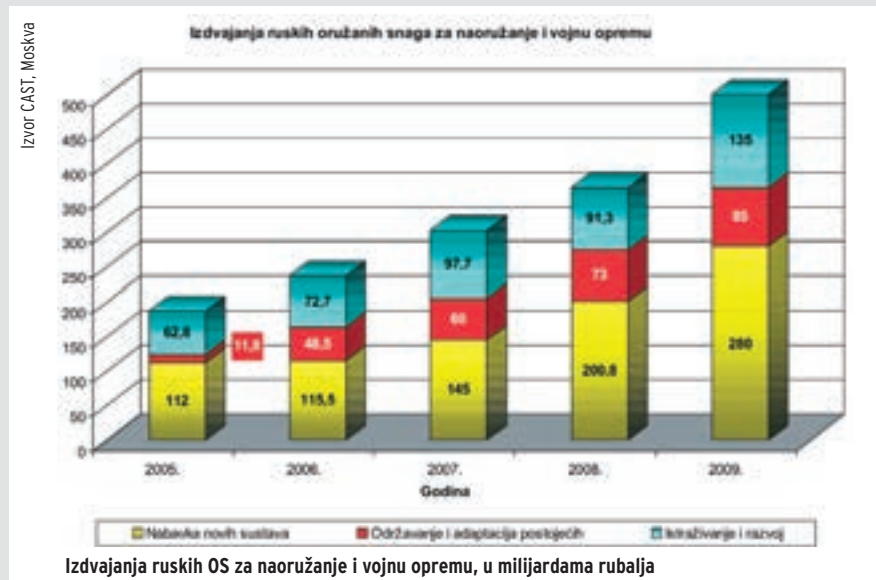
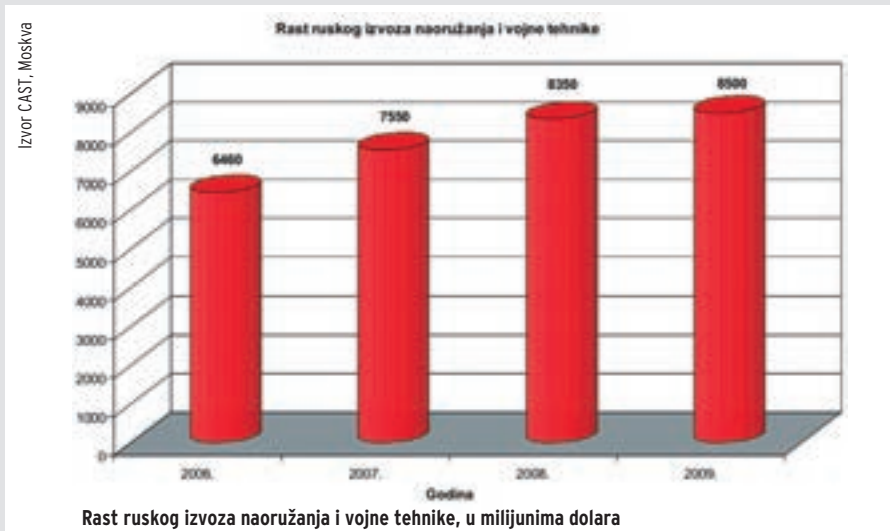
Nakon što su energične mjere ruskog državnog čelništva stabilizirale vojnu industriju, započeo je njezin postupni rast koji je dodatno bio potpomagan sve većim izvozom oružja i vojne opreme, što je Rusiju ponovno vratilo na svjetsko tržište među najveće izvoznike takve robe. Pod pritiskom inozemnih kupaca znatno se popravila kvaliteta konačnih proizvoda, ali i ostale prateće usluge (održavanje, remont, dostava pričuvnih dijelova i potrošnog materijala, izobrazba tehničkih kadrova, uređenje namjenske infrastrukture i sl.) koje su u pravilu bile slaba točka ruske vojne industrije, gotovo potpuno zanemarena u inozemnom poslovanju. Osim toga, novi uvjeti privređivanja zahtijevali su i novi pristup u gospodar-

skom poslovanju, koji su ruska poduzeća relativno brzo usvojila, osobito nakon što je poslovanje vojnoindustrijskog koncerna prema inozemstvu maksimalno centralizirano preko državnog poduzeća Rosoboroneksport. To je dodatno omogućilo daljnji razvoj vojne industrije i njezinu međunarodnu konkurentnost.

S druge strane, ruske oružane snage ostale su nekako "po strani" opremanja novim oružnim sustavima, zbog nedovoljnih proračunskih sredstava koja su za tu svrhu mogla biti izdvajana, pa su uglavnom ostali na razini održavanja i u najboljem slučaju manjih modernizacija postojećih sustava naoružanja i ratne tehnike. Vrlo brzo takva praksa dvostruko se osvetila Rusiji - njihove oružane snage ostale su tehnološki inferiorne u odnosu na suvremene vojske i unatoč provedbi organizacijskih reformi, nedovoljno uspješne, a vojna je industrija izgubila nekoliko krupnih međunarodnih ugovora zbog opreza i sumnjičavosti inozemnih partnera (prema logici "ako njihova vojska nema to sredstvo u svom naoružanju

višenamjenski borbeni zrakoplovi Su-30 i Su-35 zapravo samo znatno usavršenije inačice dobro poznatog lovca Su-27; helikopteri Mi-17 i Mi-171Š izvedeni su iz Mi-8 i sl.). Iskustva iz nedavnih ratnih sukoba u kojima su sudjelovale ruske oružane snage te vrlo konkretni zahtjevi vojnog establishmenta prema vojnoindustrijskom kompleksu rezultirali su većim izdvajanjem za istraživanje i razvoj novih

se ne može rabiti u prevenciji asimetričnih prijetnji. Ponajprije se pokazala nužnost uvođenja preciznog oružja i tzv. pametnog streljiva (odnosno precizno navođenog streljiva) kao i platformi za njegovo nošenje. Naime, u sovjetskoj doktrini i taktici uporabe oružanih snaga potreba za selektivnim, preciznim gađanjem točno određenih ciljeva nikada se nije ni razmatrala, upravo u skladu sa

i operativnoj uporabi, po čemu bi ono trebalo biti dobro za našu vojsku").

Unatoč znatnom poboljšanju gospodarskog stanja i financijske situacije u vojnoindustrijskom kompleksu, razvoj naoružanja (posebno teške ratne tehnike) ostao je velikim dijelom samo u okvirima usavršavanja već postojećih i dobro poznatih sustava (tako su, primjerice,

oružnih sustava te njihovu nabavu, dok je na modernizaciju i održavanje postojećih trošeno znatno manje sredstava, iako i ona bilježe stalan rast.

Promjena doktrine naoružavanja

Već su ratovi u Čečeniji pokazali da je većina ruskog naoružanja neodgovarajuća za sukobe nove generacije te da

strategijom totalnog rata, koja je dominirala cijelo vrijeme postojanja SSSR-a. Drugim riječima, u sovjetskom vojnom establishmentu prevladavalo je razmišljanje: "Zbog čega bacati novac na razvoj skupog, visoko preciznog oružja, kad se taj problem može riješiti jeftinim, znatno manje preciznim projektilom, ali koji ima veću bojnu glavu i nosi više eksploziva." Takvo razmišljanje rezultiralo je razvojem velikokalibarskoga topničkog naoružanja i velikog broja višecijevnih bacača raketa koji su postali osnovni nositelj paljbene moći kopnenih snaga, dok je zrakoplovna potpora osigurana velikokalibarskim klasičnim bombama i, u najboljem slučaju, masivnim vodenim projektilima. Razvoj precizno navođenog oružja ostao je fokusiran samo na sustave kod kojih je priroda njihovih potencijalnih ciljeva zahtijevala takvo oružje (npr. protuzrakoplovni, protubrodski i protutenkovski vođeni projektili). Isto tako, platforme za lansiranje oružja projektirane su strogo namjenski, pa su, primjerice, bombarderi bili namijenjeni ponajprije za nošenje

strateškoga nuklearnog oružja, a posade uvijek bavane samo za takav oblik njihove uporabe, brzi operativno-taktički bombarderi Tu-22 ponajprije su bili namijenjeni za gađanje ciljeva na moru zbog čega su bili naoružani s 1 - 3 protubrod-ska vođena projektila (ovisno o njihovoj vrsti), dok su druge zadaće mogli vrlo teško provoditi. Slično su bili načinjeni i svi ostali borbeni sustavi.

Već je Sovjetsko-afganistanski rat 1979. - 1989. pokazao priličnu neprilagođenost i nedovoljnu uspješnost tako napravljenog oružja u lokalnim sukobima, što je do punog izražaja došlo u čečenskim ratovima. Naime, sovjetska vojna

Nakon čečenskih ratova započinje intenzivniji razvoj "pametnog" streljiva (iako je ruska vojna industrija i prije imala neke slične projekte), ponajprije za najveće topničke kalibre i zrakoplovne bombe. Naravno, zbog ondašnje katastrofalne gospodarske situacije ovaj je razvoj bio znatno duži nego što bi to objektivno bilo potrebno, a jednako tako sporo bilo je uvođenje tih sustava u operativnu uporabu, što praktično ni do danas nije realizirano u očekivanoj mjeri. Prvo "pametno" streljivo Smeljak razvijeno je za samovozne minobacače kal. 240 mm 2S4 Tulipan, te granate Santimetr za haubice kal. 152 mm

konstrukcijski i po svom vanjskom izgledu vrlo slični (osim Smeljčaka i Santimetra, ostali projektili su gotovo identični po izgledu i razlika je uočljiva isključivo u njihovu kalibru i dimenzijama).

Osim topničkog navođenog streljiva, za zračnu potporu razvijeno je i nekoliko tipova navođenih bombi, uz vrlo široku paletu vrlo preciznih vođenih projektila zrak-zemlja nove generacije kao što su, primjerice, proturadarska raketa H-58E ili televizijski navođena H-29TE. Osnovni modeli navođenja slobodno padajućih bombi su lasersko navođenje (po čemu su vrlo slične američkoj obitelji "Paveway" bombi, pa čak i po svom izgledu), te televizijsko, a u zadnje vrijeme i termovizijsko navođenje. Slično kao i kod topničkog "pametnog" streljiva, i ove se bombe vrlo sporo uvode u operativnu uporabu zbog nedostatka novca, pa ih vojnoindustrijski kompleks nudi na prodaju i stranim partnerima.

Novi oružni sustavi

Nedavna ruska vojna intervencija u Gruziji, s već u velikoj mjeri reformiranom i profesionaliziranom vojskom, otkrila je nove goruće probleme, ponajprije u sustavu taktičkog i operativnog izviđanja te sustavu veza i komunikacija. Taj je sukob pokazao vrlo ozbiljan problem nedostatka besposadnih letjelica, bez kojih se danas gotovo ne mogu ni zamisliti suvremene oružane snage. Ni Sovjetski Savez, a poslije ni Rusija nikada nisu razvijali besposadne letjelice u većoj mjeri, jer su ih smatrali nepotrebnim. Razvijeno je svega nekoliko jednostavnih tipova tih letjelica koje su rabljene samo kao leteće mete, pri obuci zrakoplovnih i PZO postrojbi. Zbog svojih letačkih i taktičko-tehničkih karakteristika te besposadne letjelice nisu se mogle prilagoditi za druge namjene (pogotovo ne za izvidničke ili komunikacijske).

Sukob u Gruziji otkrio je nužnost brze nabave odgovarajućih besposadnih letjelica, zbog čega ih je ruski vojno-politički vrh odlučio kupiti na međunarodnom tržištu, dok njihova vojna industrija

Televizijski navođene bombe KAB-500 Kr. Masa 500 kg; eksplozivno punjenje 380 kg; odstupanje točnosti pogađanja do 4 m

intervencija u Afganistanu započela je kombiniranom operacijom oklopno-mehaniziranih i zračno-desantnih snaga, pri čemu je zauzet glavni grad Kabul i sva afganistanska veća mjesta. Sovjetske intervencionističke snage nastojale su iskoristiti svoju nadmoć u teškoj ratnoj tehnici i apsolutnu premoć u zraku, zbog čega je zračni desant na kabulsku zračnu luku, prodor oklopno-mehaniziranih postrojbi u Afganistan te ovladavanje Kabulom izvedeno bez većih poteškoća (gotovo kao školski primjer suvremene borbene operacije). Problemi su nastali kad su afganistanski pripadnici pokreta otpora - mudžahedini, započeli gerilski rat, za što im je široke mogućnosti pružala konfiguracija zemljišta u velikoj mjeri ograničavajući uporabu sovjetske teške ratne tehnike.

Akacija. Ubrzo nakon toga započeo je razvoj i navođenog streljiva Krasnopol i Krasnopol-M1 za samovozne haubice kal. 152 mm Msta-S, Msta-B i top-haubicu 152 mm D-20 Hitin, te streljiva Kitolov kal. 122 mm i minobacačkih mina Granj za minobacače 120 mm. Razvoj navođenog streljiva u manjim kalibrima još nije započeo, a za sada je uopće teško očekivati njegov početak, jer se i do sada razvijeno streljivo uvodi u operativnu uporabu vrlo sporo i u malim serijama, zbog visoke cijene proizvodnje i još uvijek vrlo ograničenih financijskih mogućnosti ruskih oružanih snaga. Svi navedeni projektili navode se na principu poluautomatskog laserskog navođenja, po laserskom snopu koji na cilj projicira prednji motritelj, pa su i

ne razvije vlastite modele. U skladu s tim Rusija je prošle godine kupila 12 besposadnih letjelica od izraelske tvrtke Israel Aerospace Industries (IAI), a vode se pregovori o nabavi još jedne partije od 12 besposadnih letjelica. Uglavnom je riječ o aparatima za taktičko izvidanje Bird-Eye 400 i I-View MK 150, te letjelici srednje klase Searcher Mk II, čija je dostava počela ove godine. Osim oružanih snaga, besposadne letjelice od Izraela namjerava nabaviti i FSB te već duže vodi pregovore s kompanijom Aeronautics Defense Systems. Istodobno, ruska je vojna industrija započela razvoj domaćih besposadnih letjelica nove generacije Pčela-1 i vrlo zanimljive višenamjenske besposadne letjelice MBVK-137, međutim još uvijek su u fazi ispitivanja.

Otvaranje Rusije prema međunarodnoj zajednici omogućilo joj je, osim velikog izvoza oružja i vojne opreme, i nabavu suvremenih borbenih sustava te prijenos tehnologije s kojom do tada nije raspolagala. Jedan od najnovijih primjera jest prošlogodišnja kupovina licencije za proizvodnju tenkovskih termovizijskih uređaja "Thales Catherine" od Francuske, koji će biti ugrađivani na tenkove T-90. S druge strane, takva je suradnja nerijetko izvor velikih prijepora unutar ruskog javnog mnijenja, jer se javnost iznimno brzo senzibilizira na svaki nagovještaj nepotrebnog trošenja proračunskog novca.

Iskustva iz gruzijske kampanje u određenoj mjeri su potvrdila sekundarnu ulogu tenkova u suvremenim borbenim djelovanjima. Ruske snage angažirane u tom sukobu nisu raspolagale najboljim tenkovima T-80U ili T-90, nego znatno starijim T-72, pa su čak rabljeni i T-62, inače uporabljani u asimetričnom sukobu s čečenskim pobunjenicima. Gruzijaska strana isto tako nije imala bolje tenkove od T-72. Kronologija ratnih djelovanja pokazala je da su najveću ulogu imali topnički i zračni napadi, pri čemu su ruske snage od početka bile u prednosti, jer su imale apsolutnu premoć u zračnom prostoru. Vjerojatno je

to bio jedan od dodatnih razloga koji su prevagnuli u donošenju odluke ruskog vojno-političkog čelništva o ponovnom odgađanju razvoja tenka T-95.

S druge strane, uočena je važnost osobne sigurnosti svakog vojnika pojedinačno, o čemu se u ruskim oružanim snagama kroz povijest nikada nije vodilo računa. Tom mentalitetu dodatno je pogodovala strategija totalnog rata i masovnih oružanih snaga, koja je svoje uporište pronalazila u ruskoj povijesnoj tradiciji, širini prostora na kojem su vođena borbena djelovanja i demografskom potencijalu koje je vojno-političko čelništvo uvijek imalo na raspolaganju.

Jedna od mogućih inačica nove ruske odore i opreme

Smanjivanje oružanih snaga uz njihovu potpunu profesionalizaciju u velikoj mjeri mijenja takav konceptijski pristup, pa i ruski vojno-politički establishment postupno preuzima tržišnu logiku generala zapadnih zemalja prilikom razmatranja uporabe svojih oružanih snaga i oružanih sustava, jer je naoružanje i suvremena ratna tehnika postala iznimno skupa i vrlo kompleksna za rukovanje, što zahtijeva poseban odabir ljudstva i njegovu dugotrajnu (i vrlo skupu) izobrazbu i uvježbavanje. U takvim okolnostima svaki veći gubitak (bilo vojne tehnike, bilo visoko specijaliziranog i uvježbanog ljudstva) vrlo je teško nadomjestiti, što je i ruske generale natjeralo na maksimalno ekonomiziranje

s postrojbama, trudeći se da vlastite gubitke svedu na najmanju moguću mjeru. Osim toga, raspadom SSSR-a promijenio se i društveno-politički ustroj, te sustav gospodarsko-političkog funkcioniranja zemlje, pri čemu je u iznimno velikoj mjeri poraslo značenje domaćeg javnog mnijenja, koje je postalo vrlo senzibilizirano za sve društvene procese i aktivnosti. U takvoj društvenoj klimi bilo kakvi veći gubici u oružanim snagama tijekom ratnih operacija (jednako kao i bilo koji propusti u mirno vrijeme) rezultirali bi snažnom reakcijom javnog mnijenja, na koju ne bi mogla biti ravnodušna nijedna vlast. Sve te okolnosti dodatno su utjecale na znatno povišenje vojničkog standarda u miru, ali i na preispitivanje osobne sigurnosti vojnika tijekom borbenih djelovanja.

Kako bi postigla odgovarajuće suvremene norme zaštite, Rusija je započela pregovore s Francuskom o nabavi individualne opreme vojnika budućnosti FELIN. Istodobno, ruska vojna industrija počela je istraživati nove materijale za izradu vojničkih odora i obuće, koja bi trebala biti znatno udobnija i funkcionalnija od postojeće. Isto tako eksperimentira se i s novim maskirnim uzorcima, boljih prikrivnih svojstava od dosadašnje maskirne sheme odora, te uvođenju dodatnih, osuvremenjenih dijelova odjeće (kao što su, primjerice, rukavice, zaštitne naočale i sl.) koje bi vojniku omogućile još bolju funkcionalnost.

Na kraju ovog serijala o najnovijem preslagivanju ruskim oružanih snaga, potrebno je naglasiti da je svrha stvoriti novu strukturu oružanih snaga, prilagođenu suvremenim oblicima ugroza. Kako se riječ o promjenama koje se odvijaju ne samo na organizacijskom i tehničko-tehnološkom planu već ulaze duboko u bit društvenih odnosa i povijesnih tradicija, njihova provedba nimalo nije jednostavna ni lagana, to prije što se mnogi procesi realiziraju u potpuno suprotnom smjeru od ustaljenih stereotipa i stoljećima izgrađivanog mentalnog sklopa ruskim vojnika i časnika, ali i ruskog društva u cjelini. ■

Do sada su mnogi programi modernizacije poljskih OS započeti, ali su samo poneki provedeni i završeni. Ekonomska kriza dovela je do rezova u planovima, a mogući su dodatni rezovi

MODERNIZACIJA POLJSKIH ORUŽANIH SNAGA

Poljski se KoV služi s tri tipa tenkova: T-72M, PT-91 i Leopard 2A4. Sva tri bi trebalo modernizirati. Ali modernizacija zbog visokih troškova za sada nije izgledna, unatoč nizu ponuda. Uvođenje komponenti s Leoparda na T-72 i PT-91, koje je predložio poljski OBRUM uključuje razvoj nove kupole i ugradnju opreme zapadnog i istočnog podrijetla. Možda bi najrazumnije rješenje bilo modernizacija PT-91 i dijela T-72 u inačicu PT-91M kakvu je tvrtka Labedy prodala Maleziji. Svi su integracijski problemi razriješeni. Tako je, primjerice, jači motor W-1000 u serijskoj proizvodnji, testiranja pomoćnog napajanja su završena, a na raspolaganju

je i domaća daljinski upravljana paljbena stanica. Bez obzira na navedeno, poljsko Ministarstvo obrane nije pokazalo zanimanje za ovaj projekt.

Kako su izvozni poslovi s Malezijom za PT-91M i WZT-3 za Indiju završeni, poznata tvornica Labedy bi mogla zatvoriti proizvodnu liniju za tenkove. Da bi se osigurala pomoć tvrtki, Ministarstvo obrane je naručilo remont jedanaest PT-91 (s time da će još 94 komada biti remontirano u vojnim tehničkim objektima). Nabava novih dijelova također je ograničena. Tako je, primjerice, za 2010. godinu predviđena nabava samo šest motora.

Odobren je razvoj novoga lakog tenka. Laki tenk rabi neka rješenja i komponente OBRUM-ova neostvarenoga borbenog vozila pješništva BWP-2000. Pokretat će ga MTU-ov motor 8V199TE20 a glavno naoružanje jest RUAG-ov top kalibra 120 mm. Prototip pod imenom Anders prikazan je javnosti sredinom godine. Prema informacijama (ili željama) same tvrtke, laki tenk bi trebao vjerojatno biti osnova razvoja cijele porodice oklopnih vozila što podsjeća na uspostavu srednjih snaga, donekle po uzoru na američki FCS. U ovom bi slučaju novi tenk vjerojatno zamijenio T-72 i PT-91 dok bi Leopardi ostali kao

Foto: NATO

dio teških snaga. Nije jasno je li ovo i plan Ministarstva obrane. OBRUM je početkom godine potpisao sporazum s indijskim BEML-om o zajedničkom radu na lakom tenku koji bi trebao biti namijenjen zračnom desantiranju.

Ovo je ohrabrujuće jer u slučaju da projekt ne preraste u porodicu vozila, pitanje je bi li poljska narudžba bila dovoljno velika da sama opravda razvoj jer laki tenkovi nemaju neku prođu na tržištu. Zapravo nemaju nikakvu ako sudimo po postojećim konkurentskim proizvodima. CV-90/120 nije našao kupca. Rusija je, izgleda, prekinula program lakog/desantnog tenka 2S25 Sprut nakon osamdesetak proizvedenih komada i još jedino Kina održava manji opseg proizvodnje lakih tenkova. Razlog je taj što su laki tenkovi sada prepoznati samo kao dopuna standardnim tenkovima i samo ih velike (bogate) vojske mogu priuštiti.

Projekt modernizacije pod imenom Puma za više od tisuću BMP-1 je prošle godine zaustavljen. Nabava novih gusjeničnih BVP-a nije u planu.

Možda se najuspješniji projekt odnosi na nabavu kotačnih oklopnih vozila Patria AMV koji se pod imenom Rosomak proizvode po licenci u tvornici Siemianowice. Već ih je naručeno više od 800 komada a izgledne su i dodatne narudžbe. Vozilo se dostavlja u mnogo inačica, od kojih su najbrojnije BVP inačica s kupolom tvrtke Oto Melara i topom 30 mm ATK te osnovna transporterska inačica. Određeni broj Rosomaka je poslan u Afganistan te su ojačani postavljanjem dodatnog oklopa u obliku 151 kompleta izraelske tvrtke Rafael i protu-RPG zavjese tvrtke QinetiQ. Domaći kotačni oklopnjak RYS, koji je zapravo vrlo poboljšana inačica starog vozila SKOT, vjerojatno neće doživjeti proizvodnju zbog proračunskih rezova u Poljskoj i zbog izostanka stranih narudžbi.

Proces odabira lakog oklopnog vozila se poprilično odužio. Unatoč postojanju nekoliko različitih poljskih dizajna vozila u klasi MRAP vozila, još nije donesena odluka o nabavi. Germaz je razvio G-10 težine 11,5 do 12,4 tona. G-10

se temelji na kamionu Unimog U5000 i ima isti turbodizelski motor od 160 kW. Izravna konkurencija mu je Zubr tvrtke AMZ koji ima donekle slabiju zaštitu, ali ima jači motor od 202 kW. U klasi lakih zaštićenih vozila tu su Dzik i TUR tvrtke AMZ, od kojih je inačica Dzik-3 prodana iračkoj vojsci. Umjesto odluke o domaćem MRAP-u, za potrebe operacija u Afganistanu od Američke je vojske posuđen manji broj takvih vozila. Modernizacija izvidničkih BRDM-2 se pokazala uspješnom u pogledu umjerenih cijena i pozitivnih reakcija korisnika, ali je moderniziran samo ograničen broj.

Prije više od deset godina je odlučeno nabaviti britanske kupole s haubicom 155/52 mm i ugraditi ih na domaće podvozje. Program nabavke najma-

gramiranjem upaljača raketa je napuštena zbog financijskih ograničenja. Zadnje bi primjerke prve serije od 44 Langusta HSW trebao dostaviti do kraja 2010. godine. Za sada postoji i potreba za težim VBR sustavom. Program nazvan HOMAR je pokrenut prije nekoliko godina pošto su propala nastojanja da se nabave M-270 MRLS-i od Nizozemske. Sada se razmatra mogućnost nabave sustava kalibra 300 mm.

Drugi najveći projekt u kopnenoj vojsci jest nabava vođenih protuoklopnih sustava SPIKE-LR s 268 lansera i 2675 raketa u vrijednosti malo manjoj od 400 milijuna dolara. Planirano je 96 Rosomaka u BVP inačici naoružati s po dva lansera ovih raketa, a razmatra se i razvoj specijalizirane protuoklopne

Foto: USAF

nje 72 ove samovozne haubice pod imenom Krab je prekinut pošto je tvrtka HSV proizvela dva prototipa. Nedavno je program ponovno pokrenut s nadom da se dobije prva bitnica od šest sustava tijekom 2011. godine. Odluka da se moderniziraju kotačne samovozne haubice 152 mm DANA, kojih imaju više od 100 u uporabi, nije donesena unatoč povoljnoj slovačkoj ponudi kojom bi se postavile cijevi od 155 mm i uvela manja poboljšanja. U pogledu minobacača pokrenut je razvoj samovoznog minobacača RAK od 120 mm. Poljski VBR-i BM-21 Grad su pregrađeni u inačicu WR-40 Langusta. Stari kamion URAL je zamijenjen poljskim Jelcz P662D s oklopljenom kabinom i uvedene su nove rakete Feniks dometa 40 km. Ideja da se VBR-i opreme elektroničkim sustavom zauzimanja elemenata i daljinskim pro-

inačice. Ovaj ugovor uključuje i domaću tvrtku ZM Mesko koja proizvodi pojedine dijelove raketa (između ostalog bojnu glavu i motor) te je odgovorna za sklapanje.

Poljski vojnik budućnosti pod imenom Tytan je pokrenut 2006. godine i u međuvremenu je odlučeno da se prvo razvije manje napredna inačica Mini-Tytan koja bi uključivala većinom postojeću opremu. Odluke o ključnim komponentama Mini-Tytana još nisu donesene, a planirani datum za uvođenje u uporabu je bio 2011. godina. Poljska industrija može proizvesti gotovo sve sastavne dijelove Tytana, ali razvoj nekih ključnih komponenti može potrajati i biti financijski i logistički zahtjevan.

U području streljačkog naoružanja konstrukcije se temelje na sovjetskim modelima. Iznimka su laka strojnica za

osobnu obranu PM-94 Glauberyt koja je postigla i određeni izvozni uspjeh te jurišna puška MSBS (Modulowy System Broni Strzeleckiej) čiji su prototipovi u bull-pup i klasičnoj izvedbi izrađeni 2009. Poljske izvedenice AK-47 i PKM-a su još uvijek konkurentne na međunarodnom tržištu, posebice otkada su oba oružja napravljena i u NATO kalibrima 5,56 x 45, odnosno 7,62 x 51 i opremljena suvremenim ciljnima i ostalom dodatnom opremom. Jurišna puška Beryl u raznim inačicama i strojica UKM-2000 su u proizvodnji dok je puškostrojica WZ-2003S kalibra 5,56 mm testirana na terenu, ali do sada nije dobila narudžbe.

Nabava velikog broja novih vojnih kamiona od poljskog KoV-a je vrlo izgledna. Poljska je desetljećima bila gotovo samodostatna u ovom sektoru, ali su poslovni problemi doveli do nestanka Jelcza, nekad najvećeg domaćeg proizvođača kamiona. Ostatak Jelcza; Jelzc Komponenty ima ograničene kapacitete i teško može osigurati tražene količine. Kako bilo, njihov Jelzc-442 Bartek je tvrtkino prvo terensko 4 x 4 vozilo koje dijeli komponente s većim modelima uključujući oklopljenu kabinu. Jelzc je, također, ove godine napravio i prvi poljski kamion u konfiguraciji 8 x 8.

Protuzračna obrana

Koncem Hladnog rata poljski PZO je bio vrlo razvijen i uloženi su u međuvremenu određeni napor da se postojeća oprema modernizira te su tako nastali sustavi S-125M Neva-SC, modernizirani samovozni sustavi KRUG, KUB i Osa. Čak je i sustav velikog dometa S-200 Vega znatno moderniziran. Modernizacija samih raketa navedenih sovjetskih PZO sustava je izvan kapaciteta poljskih inženjera te se ne očekuju njihova daljnja poboljšanja. Broj PZO pukovnija bi se uskoro trebao smanjiti na samo tri, čime će se znatno smanjiti i broj aktivnih sustava. Prepoznata je potreba za novom opremom, ali su visoki troškovi opet zapreka. SAD nudi svoj Patriot, ali još nije donesena nikakva odluka

o nabavi sustava, a kamoli pronađena sredstva za kupovinu. U isto vrijeme europski proizvođači nude razvoj sustava nazvanog "Poljski štit" koji bi rabio pretežno lokalne komponente.

Kao dopuna navedenim težim sustavima u uporabi su još Grom, Jodek i Blenda. Grom je Poljska izvedenica ruskog lakog raketnog sustava Iгла, a Jodek moderniziran dvocijevni top ZU-23-2 s mnogo sofisticiranijim ciljnikom, dodatnim lanserom za rakete Grom i servomotorima. Blenda je zapravo sustav za

ovog radara CAR-1100 je izvezena u Indiju. Od naprednog radara s četiri antene i C-pojasu emitiranja pod imenom TRC-20 BRDA se odustalo zbog visoke nabavne cijene. Vrijedi navesti još radare dalekog dometa TRD 1211 (NUR-12) i TRD 1222 (NUR-12M) od kojih tri uređaja zajedno s tri talijanska radara RAT-31DL čine poljski dio NATINADS sustava.

Još jedno područje u kojem su Poljaci jaki jesu automatizirani zapovjedni sustavi. Trenutačno su dva blizu

Poljski helikopter W-3PL u naoružanoj inačici

Foto: PZL Swidnik

automatizaciju i upravljanje paljbom topa S-60 od 57 mm koji se temelji na naprednom optičkom ciljniku.

Jaka strana poljske vojne industrije jesu radari. Tvrtke PIT i Radwar čine Poljsku gotovo samodostatnom u ovom sektoru. Oni proizvode moderne radare s antenama s faznom rešetkom, a isto tako i C41 opremu i opremu za elektroničko ratovanje. No, napori za nalaženje stranih kupaca uglavnom ne postižu uspjeh. Postojeća maloserijska proizvodnja radara za domaće potrebe isto tako ne olakšava prodaju jer ne omogućava postavljanje konkurentnije cijene proizvoda. Najmoderniji je NUR-22-N3D koji radi u S-pojasu dok je TRS-15 ODRA 3D koji radi u istom pojasu uveden u uporabu 2008. TRS-15 ima sedam prijemnih kanala te može osigurati podatke o 120 ciljeva istodobno u ASTERIX formatu. Ranija inačica

operativne uporabe; Dunaj namijenjen koordinaciji aktivnosti za zrakoplovstvo i Szafran TZ za divizije KoV-a. Ovaj drugi sustav će povezivati i PZO snage kopnene vojske. Na nižoj razini KoV PZO-a su zapovjedne postaje Lowcza i Rega. Prednost je svih sustava da mogu razmjenjivati podatke sa stranim PZO zapovjednim sustavima.

Zračne snage

Najvrednije sredstvo Poljskih zračnih snaga jesu 48 F-16C/D Block 52 koji djeluju u sklopu tri eskadrile i s dvije zračne baze: Krzesiny i Lask. Druge dvije eskadrile iz baza Malborka i Minsk Mazowieckia rabe MiG-29. Jurišnu domenu pokriva sve manji broj Su-22. Oba sovjetska modela su zbog potrošenih resursa pred krajem svoga radnog vijeka.

Isto manje-više vrijedi i za flotu borbenih helikoptera Mi-24D/V. Jedino su

mornarički MI-14PL doživjeli opsežniju modernizaciju ugradnjom domaće digitalne opreme. S danskom TERMA-om je sklopljen ugovor o opremanju 15 Mi-24 i sedam Mi-17-IV sa zaštitnim kompletom. Zbog pojačanih potreba u Afganistanu nabavljeno je iz Rusije još pet rabljenih Mi-17.

Poljska zrakoplovna industrija proizvodi jednostavne i pouzdane srednje i lake helikoptere W-3 Sokol i SW-4 Puszczuk. Oba tipa služe u poljskom zrakoplovstvu, ali se uvođenje u uporabu naoružane inačice W-3PL Gluzec odgađan dok je broj mornaričkih W-3 Anaconda još uvijek nedovoljan za pokrivanje svih potreba uključujući traganje i spašavanje.

U rujnu 2010. je raspisan natječaj za nabavu 16 naprednih trenajnih aviona koji bi zamijenili 50 godina stare TS-11 Iskre od 2013. do 2015. godine. Počela je usporedno i modernizacija 16 domaćih turbopropelerskih aviona za obuku Orlik u inačicu TC II. Osim dodatka opreme za instrumentalno letenje provode se i modifikacije motora i aerodinamike čime se smanjuje potrošnja goriva za 20%, povećava pokretljivost aviona za 40% i maksimalna brzina za 50 km/h. Postoji potreba da se moderniziraju i kokpiti ovih aviona da bi ih se uskladilo s budućim mlaznim trenajnim avionom i ako se donese pozitivna odluka o tome, moderniziralo bi se još 12 Orlika.

Prilikom modernizacije transportne flote Poljska je kupila CASA-295M što se brzo pokazalo nedovoljnim za opskrbu snaga u misijama izvan matičnog teritorija. Nakon dugih pregovora dva C-130E Herculesa od pet naručenih su predani iz viškova SAD-a.

Poljska proizvodi vlastiti laki transportni avion M-28 Bryza (nekad pod imenom An-28), ali je cijena aviona znatno porasla pošto je proizvođač PZL Mielec prodan američkoj tvrtki Sikorsky i Poljska ih vjerojatno neće više nabavljati. VIP prijevoz je u problemima nakon poznate nesreće u Rusiji s Tu-154M. Pukovnija za specijalni prijevoz ima još jednog Tupoljeva i stare Yak-40 i Mi-8.

Kao privremena mjera iznajmljena su dva Embraera 170 od Polish Airlinesa zajedno s civilnom posadom. Očekuje se skora odluka o nabavi novih VIP aviona i helikoptera.

Ratna mornarica

Modernizacijski projekti poljske mornarice se odgađaju zbog nedostatka novca. Broj brodova se smanjuje svake godine i tako u ovoj godini u aktivnom sastavu imaju 38 borbenih i 30 pomoćnih brodova. U zadnjih nekoliko godina više od sto brodova je izišlo iz operativne uporabe.

Dvije rabljene fregate klase O. H. Perry, koje je donirao SAD nisu dostigle punu operativnu spremu zbog malih zaliha raketa Harpoon i Standard. Suprotna je slika kod također rabljenih podmornica klase Kobben nabavljenih od Norveške. Podmornice odlično odgovaraju poljskim potrebama i uvjetima na Baltiku. Sva tri Kobbena će dobiti nove baterije. Radni vijek jedne podmornice klase Projekt 877 Kilo će također biti produžen. Modernizacija raketnih korveta klase Projekt 660M Piorun još nije dovršena, a dostava raketa RBS-15 Mk3 za njih je u tijeku.

Projekt nove jurišne puške MSBS nudi se u klasičnoj i bull-pup izvedbi

Odustalo se od povlačenja zadnje dvije korvete klase Projekt 1241RE. Ove će korvete ukrajinska tvrtka Zoryja opremiti novim motorima.

Budućnost prve domaće fregate Projekt 621 Gawron (zapravo inačica Meko A-100) je nesigurna. Cijeli je

program u problemima zbog, naravno, nedostatka novca i zastoja u brodogradilištu Gdynia. Mogući je scenarij da će se brod izgraditi, ali s odgodom i slabijom opremom i naoružanjem od planiranog. Treba i spomenuti da je prema originalnom planu predviđena gradnja sedam brodova ove klase.

Flotila minolovaca domaće proizvodnje će biti ojačana novom klasom Kormoran-2, ali će gradnja ići polaganim tempom. Svi brodovi, i stari i novi, bi se trebali opremiti suvremenom opremom domaće proizvodnje za otkrivanje mina.

Poljska je nedavno odlučila za svoju obalnu obranu nabaviti norveške rakete NSM tvrtke Kongsberg u sklopu ugovora vrijednog oko 85 milijuna eura. Ovo će biti treći moderan protubrodski sustav u poljskom naoružanju (uz Harpoon i RBS 15).

U pogledu infrastrukture velike pomorske baze Gdynia i Swinoujscie su rekonstruirane uz pomoć NISP (NATO Interoperability Standards and Profiles) programa. Izgrađena su pristaništa za velike brodove i znatno je poboljšana logistička infrastruktura.

Prema nedavno iznesenom službenom stajalištu Ministarstva obrane na Balt Military Expo 2010, do 2018. godine planira se utrošiti oko 1,25 milijardi eura za modernizaciju mornarice i to na gore navedene projekte, plus gradnju druge fregate klase Gawron, pet Kormorana-2, modernizaciju fregate O.H. Perry i nabavu nove podmornice do 2017. (i još jedne do 2023. godine).

Zaključak

Modernizacija poljskih Oružanih snaga u velikoj mjeri ovisi o ekonomskoj moći, odnosno ograničenjima dok je, s druge strane, poljska vojna industrija pod utjecajem svjetske krize. Niz projekata je stoga odgođeno ili prekinuto. Ta bi se situacija mogla donekle poboljšati određenim preslagivanjima unutar OS-a, što je najavio novi predsjednik Komorowski jer bi se oslobodila određena sredstva. ■

Englezi su odlučili zauzeti Orléans tijekom kampanje u dolini rijeke Loire kojom su namjeravali pripojiti cijelo to područje svojim posjedima

OPSADA ORLÉANSA 1428. - 1429. ISTINA I(LI) MIT? (I. dio)

Englezi su odlučili zauzeti Orléans i onemogućiti francuskom kralju Karlu VII. (na slici) opstanak u Bourgesu

Razbijanje opsade Orléansa bila je prva važna francuska pobjeda od strašnog poraza koji su doživjeli kod Agincourta 1415. te prekretnica cijelog Stogodišnjeg rata, koja je označila kraj engleskih težnji za osvajanjem cijele Francuske. Započela je 12. listopada 1428., a cilj joj je bio potpuno zauzimanje doline rijeke Loire u kojoj je Orléans

bio jedini preostali grad pod francuskom upravom. Inače, bitka je vođena po modelu klasične tvrđavske vojne u razdoblju razvijenog feudalizma.

Nekorisno topništvo

Bitka za Orléans vođena je po svim pravilima opsade većeg grada u tom razdoblju, pri čemu su obje strane

raspolagale i vatrenim oružjem. No, ono nije imalo gotovo nikakav utjecaj na tijek opsade, jer englesko topništvo nije moglo probiti gradske zidine, a francusko nije imalo domašaj do vitalnih dijelova engleskoga opsadnog postroja.

Englezi su odlučili zauzeti Orléans tijekom kampanje u dolini rijeke Loire kojom su namjeravali pripojiti cijelo to područje svojim posjedima. Istodobno su željeli onemogućiti francuskom kralju Karlu VII. opstanak u Bourgesu. Opsada je započela potpunom engleskom blokadom grada i bombardiranjem bacačkim napravama i topništvom. Procjenjuje se da engleske snage tijekom opsade nisu imale više od 5000 ljudi, a oko 6000 vojnika branilo je grad u početku (ne računajući naoružane građane koji su se u takvim okolnostima obično aktivno priključivali obrani).

Englezi su poduzeli snažan napad na utvrđeni južni ulaz u grad (tvrđava nazvana Les Tourelles) koji je branio most preko Loire do samog ulaza. Prilikom osvajanja tvrđave smrtno je stradao engleski zapovjednik Thomas Salisbury de Montacute, nakon čega su napadna djelovanja Engleza postupno slabila i prešla u blokadu. Tijekom prvih nekoliko mjeseci blokade Englezi su izgradili snažnu poljsku fortifikaciju i utvrđeni logor za kontrabatiranje posadi opsjednutog Orléansa. Time su borbeno djelovanja svedena na razmjenu topničke paljbe (uglavnom neuspješne) i uporabu bacačkih naprava. Iz utvrđenog grada Francuzi su izveli nekoliko manjih napada, ali s ograničenim učinkom i rezultatima.

Herrings i škotski saveznici

Najvažniji je sukob izveo francuski garnizon ojačan Škotima (došli su u pomoć Orléansu već na početku opsade), u povijesti poznat kao bitka kod Herringsa. Početkom veljače 1429. Englezima je upućen veliki konvoj od 300 kola s hranom i drugim ratnim potrebama, uz koji je išlo i pojačanje od oko 1500 vojnika. Francuzi nisu mogli dopustiti da taj konvoj stigne do Engleza, jer bi to značilo znatno čvršću blokadu i dugotrajniju opsadu s krajnje neizvjesnim završetkom. Zbog toga su izvršili ispad iz grada i napad na engleski konvoj. Francuskim snagama zapovijedao je Charles Bourbon de Clermont, a škotskim John Stewart of Darnley. Unatoč tomu što su raspolagali znatno većim snagama (između 3000 i 4000 vojnika) od Engleza (oko 1500 vojnika), među francuskim i škotskim zapovjednicima došlo je do razmimoilaženja u načinu napada i borbenog djelovanja te nepotrebnog (poslije će se pokazati i kobnog) oklijevanja.

Francuzi su u toj bitki prvi put uporabili topništvo na otvorenom prostoru, što je dodatno iznenadilo Engleze, ali ih nije zbunilo. Kako je napad francusko-škotskih snaga oklijevao, Englezi su imali dovoljno vremena stvoriti kružnu obrambenu formaciju od kola s robom i pripremiti se za obranu. U međuvremenu, nesuglasice dvojice zapovjednika su se pojačale, pa je škotski zapovjednik odlučio samostalno krenuti u napad. Od francuskih snaga pridružio im se samo zapovjednik La Hire s oko 800 pješaka. Budući da su Škotlandci nastupali kao lako pješništvo, gotovo bez oklopa i slabo zaštićeni, engleski strijelci naoružani dugim velškim lukom opet su došli do punog izražaja. Pošto je škotski napad slomljen uz teške gubitke, Englezi su izveli energičan protunapad i razbili ostatke škotskih i La Hireovih snaga uz minimalne vlastite gubitke. Snage pod zapovjedništvom Clermonta povukle su se u grad bez ulaženja u sukob. ■

(nastavak u sljedećem broju)

Nastanak i razvoj tvrđavskog ratovanja

Pod terminom "tvrđavska vojna" ili "tvrđavsko ratovanje" podrazumijeva se borba za utvrđene, fortifikacijski više ili manje uređene objekte, pri čemu napadač teži što bržem i lakšem zauzimanju utvrde, uz što manje gubi-

taka, a branitelj nastoji spriječiti njezino zauzimanje ili barem što duže zadržati napadača i nanijeti mu što je moguće veće gubitke. Tvrđavska bitka nije izum srednjeg vijeka, već postoji zapravo od kada je čovjek počeo štititi svoja naselja (povijesno najstarija poznata tvrđavska bitka je opsada utvrđenog grada Bactra 2130. pr. Krista koji su nakon dugotrajne opsade razorili Skiti). Još u antičko vrijeme postoje zapisi o velikim i dugotrajnim tvrđavskim bitkama, koje su se uglavnom vodile nekom od sljedećih taktika:

- **blokada** - napadač je primijenio ovu taktiku protiv dobro zaštićene i branjene utvrde, podizanjem svojih kampova izvan domašaja braniteljevih bacačkih naprava. Sprečavao je opskrbu branitelja hranom i vodom i čekao da se njegov garnizon izmučen gladovanjem preda (primjerice, Kartaga je osvojena tek poslije tri godine rimske blokade);
- **iznenadni napad (prepad)** - napadač je započeo napad kada je primijetio zamor i nedovoljnu budnost branitelja, u slučaju izdaje ili otkrivanja slabog mjesta u fortifikaciji. Izvođen je obično noću ili u uvjetima slabe vidljivosti i iz više smjerova ili uz pomoć ratnog lukavstva (jedan od čuvenih primjera takvog lukavstva jest legenda o Trojanskom konju);
- **nasilni napad** - primjenjivan je na utvrde sa slabom i demoraliziranom posadom, uz neprekidna ponavljanja žestokih juriša sa svrhom odbacivanja branitelja s bedema i
- **opsada** - primjenjivana protiv snažno branjene i dobro opskrbljene utvrde, prema kojoj blokada ne bi imala veći uspjeh. Obično je izvođena uz uporabu svih postojećih opsadnih i bacačkih naprava, da bi se srušili zaštitni bedemi, provalila ulazna vrata i kroz te otvore prodrlo u fortifikaciju.

Ponekad su napadači morali graditi i prilaze utvrdi, te platforme za opsadne i bacačke naprave, što je dodatno usložnjavalo i produžavalo tijekom opsade, povećavalo napadačeve gubitke i rizik konačnog uspjeha.

Kulturni i općenito civilizacijski pad Europe nakon sloma Zapadnog Rimskog Carstva povukao je za sobom i vještinu gradnje fortifikacije, to prije što su barbarska plemena u Velikoj seobi naroda dosljedno i vrlo temeljito razarali utvrde i gradove, koji su za njih bili ozbiljna zapreka. Razvojem feudalizma, a osobito zbog stalnih prodora Arabljana na jugu, Vikinga sa sjevera i Mađara na istoku Europe sve više se uočavala potreba ponovnog utvrđivanja gradova. Osim toga, feudarci su tada gotovo bez iznimke bili u stalnim sukobima sa susjedima. Zbog toga se utvrđuju u svojim burgovima i zamkovima, koji postaju vrlo snažna uporišta. U pravilu znatno bolja od gradova koji nikad nisu dostigli stupanj utvrđenosti kakav su imali npr. nekadašnji Rim ili Carigrad.

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Saborsko i Plaški u izvorima “Republike Srpske Krajine” (I. dio)

Među arhivskim gradivom “Republike Srpske Krajine” (RSK), koje se sređuje i čuva u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata, nalazi se i *Plaščanski ratni bilten* (dalje: *Bilten*), tiskovina koju su na okupiranom dijelu Republike Hrvatske od 1991. do 1995. izdavali “Komanda Mjesne zajednice Plaški” i “Štab Teritorijalne obrane Plaški”. Uz to, postoji i *Kronologija* događaja na području Plaškog koju su sporadično pisali Milan Pešut i Lazar Petrović. U spomenutim izvorima nalaze se podaci o životu u Plaškom u spomenutom razdoblju, ali i izvješća o napadima na Saborsko te okupaciji i uništenju toga hrvatskoga naselja. O obilježjima i sadržaju *Plaščanskoga ratnog biltena* opširnije je pisala Ana Holjevac Tuković, zaposlenica Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata. U ovom radu prikazat će se dijelovi toga dragocjenoga izvora o sudjelovanju JNA i postrojbi pobunjenih Srba iz Hrvatske u agresiji na Republiku Hrvatsku, te o životu na okupiranom dijelu Like od studenoga 1991. do vojno-redarstvene operacije Oluja u kolovozu 1995., s posebnim osvrtom na podatke o okupaciji Saborskoga. Urednik svih plaščanskih *biltena* bio je Milan Pešut, a autori priloga u njemu pisali su svojevrsnom mješavinom srpskoga i hrvatskoga jezika. S vremenom je prevladao srpski jezik, a naziv “NDH” za Hrvatsku, kao i pojam “ustaše” za sve Hrvate, rabio se od početka izlaženja *Biltena* u studenom 1991. Na kraju uvodnika prvoga broja urednik je stanovništvu Plaškoga uputio poziv: “Zajedno u borbu za Plaški, Krajinu, srpstvo, do konačne pobjede!”

Između ostaloga, u prvom broju *Biltena* navodi se da je srpski narod Plaščanske doline još u predizbornoj kampanji za višestranačke izbore 1990. shvatilo da se sprema stvaranje “nove ustaške

države”, te se u drugoj polovici 1990. počinje samoorganizirati u seoske straže s lovačkim naoružanjem “u cilju obrane ovog kraja od upada neoustaša, odnosno da se spriječi uspostava nove hrvatske vlasti i donošenja šahovnice u Plaški”. U kronologiji događaja zapisano je da se potkraj veljače 1991. u Plaškom provela “prva velika priprema za oružanu pobunu i odbranu mjesta u slučaju da MUP pokuša uvesti ustavno stanje i poredak”, uz poruku “radije ćemo poginuti nego Vam se pokoriti”. U veljači 1991., policijska stanica Plaški izdvojila se iz sastava Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i ušla u sastav “Sekretarijata unutrašnjih poslova SAO Krajine”, osnovanog 4. siječnja 1991. Pregovori koje je hrvatska vlast radi pokušaja normalizacije odnosa organizirala u ožujku 1991. nisu bili uspješni, a u *Biltenu* je to poslije prokomentirano na način “da se Srbe pokušalo pacificirati demagogijom i jeftinim obećanjima”.

Miniranjem tri stupa dalekovoda u smjeru Primorja, željezničke pruge Zagreb - Split kraj Blata, te učestalim napadima na prometnicu prema Senju, uz otimanje teretnih vozila i osobnih automobila, kao i pljačku putnika, u srpnju 1991. kulminirale su provokacije koje su izazivali Srbi iz Plaškog. Tada je milicija SAO Krajine, uz potporu Srba iz Plaškoga, napala Josipdol. O tom napadu u *Biltenu* je poslije navedeno: “Kod mupovaca je stanje krajnje uzbuđenosti i straha, pojavom uniformiranih pripadnika milicije Krajine, koji su došli sa obuke iz Knina u plaščansku dolinu. Da stave do znanja da ovako ne žele i ne mogu živjeti, opkoljeni jakim snagama MUP-a, 22. VII. 1991. grupa diverzantata Jedinice za posebne namjene SAO Krajine izvodi upozoravajući napad prema Josipdolu”. Srpski izvori navode da je zatim došlo do protunapada

hrvatskih snaga na Plaški, odnosno došlo je do sukoba na Vojnovcu tijekom kojega je na srpskoj strani poginuo jedan borac, a jedan je ranjen. Nakon toga je u Josipdolu sklopljeno primirje između hrvatske i srpske strane.

Da primirje nije dugo trajalo svjedoče podaci iz plaščanske *Kronologije*, u kojoj se navode srpske akcije kod Kamenice i Tržića te napadi na Modruš i Josipdol u kolovozu 1991. Potom se spominje da je u rujnu 1991. stanovništvo bilo nezadovoljno zbog ograničenja u opskrbi gorivom, koje je dostupno samo za potrebe Teritorijalne obrane, te zbog nestašice prehrambenih proizvoda i krijumčarenja. Zbog izolacije od drugih dijelova “SAO Krajine”, za Srbe u Plaškom od vitalne važnosti bilo je zauzimanje Saborskoga, pa se tom cilju posvećivala posebna pozornost. Tako je u *Kronologiji* poslije zapisano da je već tada trebalo izvesti napad na Saborsko i postavljeno je pitanje zašto to nije učinjeno. I urednik *Biltena* Milan Pešut spominje da je za Srbe u Plaškom bilo najvažnije otvoriti komunikaciju prema Plitvicama, što znači “čišćenje Saborskog od ustaša”, te čvrsto povezivanje s “Krajinom” za koju su se “svi jednoglasno opredijelili”. Potom zaključuje da je “nakon Saborskog otvoren put prema zapadu, preko Ogulina, prema Drežnici, Gomirju i Srpskim Moravicama, jer neće valjda Plaški ostati zapadna granica Krajine”. U skladu s takvim planovima, Srbima u spomenutim naseljima Gorskoga kotara već je u srpnju 1991., zahvaljujući intervenciji admirala Branka Mamule kod “ministra obrane” SFRJ Veljka Kadrijevića, JNA podijelila 1000 komada oružja (“1000 cevi”), no o tome smo već pisali u prijašnjim brojevima *Hrvatskog vojnika*. ■

*U sljedećem broju: Saborsko i Plaški u izvorima “RSK” – podaci o okupaciji Saborskog u studenom 1991.

Priča iz podruma

- Ana, Ana, – polako me budila mama iz sna. – Ustani, milo moje, opet se moramo spustiti u podrum.

- Ali, mamice, tek sam oči sklopila, molim te pusti me samo još pet minuta da ...

- Zlato moje, mama bi te pustila i cijelu noć, ali poslušaj, granate padaju sve bliže i bliže. Moramo bježati u sklonište.

Ustala sam i teturajući u polusnu sišla s prvog kata u podrum. Za mnom se spustila mama noseći moju sestru u naručju. Najmlađi član naše obitelji tako je blaženo učvrstio svoj prvi san da ga ni zastrašujuće detonacije, ni strke po hodnicima nisu mogle probuditi. Tek kad je mama odlučila malo odmoriti ruke i moju sestricu spustiti na skromnu podrumsku postelju, male na se oštro usprotivila: "Neću spavati pokraj Klinje!"

Ni Klinjo nije bio sretan što su Karolinu smjestili pokraj njega, ali je šutio. Misli mu je odavao namrgođeni izraz lica: "Tko ima pravo, bez moga dopuštenja, pored sina hrvatskog branitelja leći neku šmrkavicu!"

Uzalud mu ponos i durenje kad osjećaje nije smio izreći naizust, ali je zato glasno razgovarao s Bogom kao da je s neba sišao među brojne podrumске sustanare: "Bože, hvala ti što sam sin čovjeka koji ove noći brani sve osječke podrumaše u Novom Tenju. Čuvaj ga, molim te."

Dalibor je bio učenik petog razreda, pomalo arogantan i naprasit među vršnjacima kojima se želio dokazati, ali u duši dobro i poslušno dijete. Ne znam što je bio razlog da ga dječaci prozvaše Klinjo odmah nakon doseljenja u našu zgradu. Možda je jedan od povoda ponižavajućem nadimku bilo njegovo svakodnevno dokazivanje u snazi i junštvu, kako dječacima tako i djevojčicama, ali svakako i Dadini veliki, dubo-

ki džepovi puni klikera. Zbog njegovih *vrlina* često sam dolazila plačući doma ako na vrijeme nisam uspjela dozvati mamu ili baku ispod prozora ili na ulici zamolila nečiju pomoć.

Od ženskog društva samo se Tamara nije bojala Klinje iako je za glavu bila niža od mene. Za svaki Klinjin primljeni udarac vraćala mu je dva šakavca, a na kraju, kao poslasticu, darivala nogu u stražnjicu da se zna tko gospodari terenom oko trinaeste zgrade u Bosutskoj ulici.

Svakodnevne dječje borilačke vještine naglo je prekinuo rat. Tamara je stanovala u istoj zgradi, ali na drugom ulazu pa se s nama često nije igrala *podrumaša*. Zнала sam da je nedostajala Klinji i prije nego je Željko Tamarinoj sestri Deni i meni povjerio veliku Klinjinu tajnu. Rekao nam je u kutu mračnog podruma pokraj hrpe sitnog ugljena, starih kanta i krpa: "Klinjo obožava Tacu." Izgovorio je to tako nesretnim tonom da smo iz istih riječi saznale dvije vijesti.

- I Željko voli moju sestru – šapnula mi je Dejana dok smo uređivale svoj kutić u podrumskom skloništu.

- Spavaj pokraj Dade – moljakala je mama moju sestru – on je dobar dječak. Vidi, rado ti posuđuje svoj autić. Uzmi... Evo i bombon ti nudi...

Klinjin bombon moja je sestra brzo sakrila u svojim ustima, ali to nije bilo dovoljno da je udobrovolji.

Dok je tragikomedija oko Karoline dosezala svoju kulminaciju, granate padale oko zgrade jedna za drugom, svjetleći meci zujali, strahovala sam da rasplet ne padne na mene.

- Što veliš, kako bi bilo da skoknem u stan po tranzistor? – pitala je teta Ljiljana moju mamu, a onda, ne čekajući odgovor, zamakla iza vrata.

- Možda nam glasići iz radiopostaja nešto pametno kažu o ovom zlu – po-

kušala se našaliti moja majčica iza teta Ljiljinih leđa – ali sumnjam.

Evo spasa! – ponadah se! Slušajući vijesti mama će zaboraviti na mene i ja neću spavati pokraj Klinje.

Dok je teta tapkala prstima po tranzistoru, mama se sjetila gdje je u nakani stala.

- Ana dijete moje, zašto si se uvukla u taj kutić? Bože, gotovo sam zaboravila na tebe, a ti blaženo šutiš.

Potom je slijedilo uvjeravanje da ću prehladiti leđa i doživotno navući reumu u kosti ako istog trenutka ne zauzmem mjesto na jastucima s mamine lijeve strane, a to je značilo tik uz Klinju.

- Baš si pametna - pomislila sam - kao da ne znaš da nas dvoje jedno drugomu ne mirišemo ni na ulici.

- Hvala na brizi, mamice – snadoh se – ali ni ovdje nije loše. Iza leđa imam debeli karton, evo vidi.

Uzalud je naša mala dječja satnija, predvođena Kajinim zapovjedništvom, danima kartonizirala sve zidove podrumске prostorije, uzalud zastirala tepihe po hladnom betonu, zračila prostoriju koja se nije mogla izračiti od vlage i teških podrumskih mirisa koji su dopirali iz kanta za smeće, uzalud prala i mela sve što se dalo oprati i pomesti, hladnoća i smrad bili su nezaustavljivi. Naravno, to nisam smjela priznati mami. Krajičkom oka preletjela sam preko Dadinog lica i shvatila da ni njemu nije lako. S jedne strane, bombardirala ga je moja mama kao Srbija Hrvatsku, a s druge teško se uspijevao svladati da ne zaplače na sve učestaliye uzdahe i suzne oči svoje majke. Tog trenutka oprostila sam Klinji svaki šakavac koji je zadao u moja leđa, ali leći pokraj njega nije dolazilo u obzir.

(nastavlja se...)

Ruža ZUBAC-IŠTUK

BIBLIOTEKA

Meta Grosman
**U obranu čitanja - čitatelji i književnost
u XXI. stoljeću**
Algoritam, Zagreb, 2010.

Mnoga se društva suočavaju s opadanjem zanimanja za čitanje, kao i s opadanjem šire pismenosti među stanovništvom. Stoga je središnje pitanje što učiniti da bi mladi u školskoj dobi razvili što uspješniju čitateljsku sposobnost koja bi im omogućavala cjeloživotnu pismenost kao trajnu sposobnost uspješnoga govornog i pisanog sporazumijevanja.

Autorica se bavi problemima čitanja i čitatelja već pedeset godina, pri čemu svoje stavove nastoji prenijeti na stručnjake, ali i na što širi sloj zainteresiranih. "U obranu čitanja" je stručno argumentirana i praktično upotrebljiva knjiga namijenjena svima koji se profesionalno bave razvijanjem čitateljske sposobnosti na različitim razinama, kao i roditeljima i drugima koje zanima čitanje i razvijanje čitateljske sposobnosti.

Autorica detaljno prikazuje i analizira probleme vezane uz nastavu čitanja i književnosti u novim okolnostima sve istaknutijega utjecaja elektroničkih medija, nudeći modele koji su alternativa nastavi na koju smo navikli i u našim školama. Meta Grosman u središte poučavanja postavlja učenika kao čitatelja, njegov vlastiti literarni doživljaj i razumijevanje pročitana teksta, kao i stvaralački razgovor na satu, stavljajući u prvi plan dugoročne ciljeve, a ne kratkoročna i kratkovidna postignuća.

Pri tome izričito govori o ograničenjima koja proizlaze iz inzistiranja na odlomcima i na preopširnoj građi, pokazujući da takav pristup onemogućuje učenikovo kreativno razumijevanje jezika, a time onda i nemogućnost uživanja u čitanju, što je pretpostavka razvijanja čitateljske sposobnosti.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

Zaustavljeni glas

- hrvatski dokumentarni
- trajanje: 91 minuta
- scenarij i režija: Višnja Starešina
- produkcija: Inter film i HRT

"...Morate iznova graditi. Prvo svoju prošlost, tražiti svoje korijene, zatim svoju sadašnjost, a onda, ako vam ostane snage, uložite je u budućnost. I nemojte biti sami u budućnosti. A grad, za nj ne brinite, on je sve vrijeme bio u vama. Samo skriven. Da ga krvnik ne nađe. Grad – to ste vi."

Ovim rečenicama iz Glavaševićeve *Priče o gradu* efektno je završio dugometražni dokumentarac *Zaustavljeni glas*. Film je to o tri žrtve s Ovcare: Siniši Glavaševiću, Branimiru Polovini i Jean-Michell Nicollieru, ali i o Hrvatskom radiju Vukovar i stradanjima svih Vukovaraca. U vrijeme tromjesečne opsade i uličnih borbi za grad, emotivna radijska javljanja Siniše Glavaševića bila su više od ratnih izvješća i više od informacije, kako za Vukovarce u skloništim tako i za ostatak Hrvatske. Sinišin je glas postao simbol vukovarske obrane, otpora i prkosa, dokaz da je grad još živ. Vukovar '91. neiscrpna je podloga za filmske djelatnike. Dosad je snimljeno više od pedeset dokumentarnih i nekoliko igranih filmova. Često su ti filmovi poneseni emocijama skrenuli u patetiku. Nerijetko su ih snimali diletanti, a neki su čak bili nepodnošljivo karikaturni kao *Zapamtite Vukovar* Fadila Hadžića iz 2008. godine. Dugometražni dokumentarac Višnje Starešine *Zaustavljeni glas* postavio je visoko ljestvicu i pokazao ostalima kako se to radi. Argumentirano s relevantnim protagonistima, ritmično, osjećajno, a ne patetično, Starešina nam je pokazala širu perspektivu od one koju svi dobro poznajemo. Međunarodni aspekt francuskih "plavaca" i novinara kao i podaci Međunarodnog suda u Haagu, potvrdili su da u vukovarskom blatu i magli ostaje zatočena sramota tadašnje Europe. Svaka čast HTV-u što je film emitirao u deset dana dvaput jer Višnja, Siniša, Branimir, Jean-Michell i Vukovar to zaslužuju.

Leon RIZMAUL

VREMEPLOV

6. prosinca 1991. Žestoki napadi na Dubrovnik i Osijek

Šesti prosinca 1991. ostat će zabilježen kao crni petak za dva hrvatska grada, Dubrovnik i

Osijek. U gradu svetoga Vlaha napad je trajao duže od deset sati. Bio je to najgori dan u novijoj povijesti Dubrovnika, hrvatskog grada spomenika. Agresor je rabio i eksplozivne naprave zabranjene međunarodnim konvencijama. Projektili nisu pošteđeli ni staru gradsku jezgru. Oštećena je palača Sponza, crkva svetog Vlaha, gradske zidine, luka, hoteli. Na više mjesta rakete i granate izazvale su požar, koji su branitelji i mještani morali gasiti pod neprekinutom paljbom iz topova. Istodobno, Osječani su bili već po tko zna koji put u skloništim. Napadači su uglavnom gađali civilne ciljeve: središte grada, staru Tvrđu, stambene objekte. Napad je počeo iznenadnim granatiranjem, zbog čega je stradao veći broj ljudi na ulicama i u trgovinama. Europa, po običaju, nije bila jedinstvena u tumačenju agresije na Hrvatsku. Dok je francuski ministar zdravstva, Bernard Kouchner, koji je i sam proveo noć u osječkom skloništu, pozivao Europu na odlučan odgovor zbog brutalne srpske sile, europski "plavci" nisu reagirali na cinične komentare generala Kadijevića, kako su se u Osijeku i u Dubrovniku zbili tek sporadični incidenti. Uz golemu materijalnu štetu, u napadima JNA na Dubrovnik i Osijek, tog je crnoga šestog prosinca poginulo 29 ljudi, pretežno civila. Stotinu ih je lakše ili teže ranjeno. O cilju i načinu agresorskog napada najbolje svjedoči činjenica da je najviše žrtava toga dana bilo u dubrovačkom hotelu Libertas, u kojem su bile smještene izbjeglice te u osječkoj robnoj kući u kojoj su stradali slučajni namjernici i prodavači.

- 3. prosinca 1915. - počelo povlačenje srpske vojske kroz Albaniju
- 6. prosinca 1941. - počela sovjetska protuofenziva kod Moskve
- 7. prosinca 1970. - njemački kancelar Willy Brandt poklonio se žrtvama u Varšavi
- 7. prosinca 2000. - umro Vlado Gotovac
- 8. prosinca 1990. - obnovljen rad Matice Hrvatske
- 9. prosinca 1945. - u prometnoj nesreći stradao američki general George Smith Patton

Leon RIZMAUL

Dinko ČUTURA

Sablja M.1869

Između 1845. i 1877. godine zapovjedništvo vojske Austro-Ugarske Monarhije uvelo je u konjaništvo veći broj inačica i podinačica konjaničkih borbenih momčadskih sablji. Rodonačelnik ove obitelji bila je sablja M.1845, temeljena na inovacijama tadašnjeg poznatog bečkog sabljara J. H. Hausmanna. Osnovna zamisao primijenjena pri konstrukciji M.1845 poslije je postupno poboljšavana doživjevši najrazvijeniji oblik kod modela propisanog 1869. Taj model ima polukuglasti branik sličan onom na M.1845, ali je na njemu samo sedam okruglih proboja i dva uzdužna proboja za kičanku. Prema propisu njegovo sječivo je imalo asimetričan oblik. S unutarnje strane bilo je plošno, bez žlijeba, a s lijeve, vanjske, strane imalo je jedan srednje širok i dubok žlijeb. Svi dijelovi željezne opreme, poput branika, dijelova rukohvata i ko-

rica, bili su izrađeni od limova Bessemer čelika koji je imao znatno manju masu od prijašnjih limova mekog željeza. To je omogućilo da momčadska konjanička sablja M.1869 bude lakša, ali čvršća od starije inačice M.1861. Na koricama je samo jedna alka za vješanje, te četvrtasta ušica s unutarnje strane korica. Korice imaju pomična usta učvršćena malim vijcima koja omogućavaju skidanje usta i promjenu dotrajalih daščica iz unutarnjeg dijela korica. Sablje M.1869 uvode se postupno u naoružanje svih rodova austrougarskog konjaništva. Ovakve sablje rabe dragoni, ulani, husari, konjaništvo u sastavu zajedničke vojske i domobranstva. Upotrebljavaju ih sve do propasti Austro-Ugarske 1918. godine. Poslije ih rabi i konjaništvo vojske Kraljevine SHS/Jugoslavije, pa čak i NDH. Primjerak na fotografiji nalazi se u zbirci Vojnog muzeja MORH-a. Dobro je sa-

Snimio D. KIRIN

čuvan i tipičan je primjerak svoje vrste. Ima dršku prekrivenu ribljom kožom. Čitava mu je duljina 1015 mm, dok je sječivo dugo 830 mm. Na talonu sječiva nalaze se žigovi i oznake. Žigovi u obliku slova Wn, maloga dvoglavog orla i brojke 88 oznake su nadzora prilikom prihvaćanja ovog oružja u naoružanje. Po tim oznakama znamo da je sječivo proizvedeno 1888. Ispod njih je natpis JNG&ZEITLER, a to je naziv dviju poznatih bečkih tvornica hladnog oružja koje su pod ovom oznakom, nakon ujedinjenja, djelovale 80-ih godina XIX. st. Sablja je dio Zbirke oružja I. svjetskog rata koju je Vojnom muzeju donirao Lovro Galić.

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)
Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@morh.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@morh.hr),
Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Josip Kopi, Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje,
p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

http://www.hrvatski-vojniki.hr, e-mail: hrvojniki@morh.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2010.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

alexshelmet.free.fr

Ovoga tjedna predstavljamo vam još jednu privatnu stranicu, u vlasništvu entuzijasta za militariju. Riječ je o Francuzu koji se krije iza **nicka Alex** i strastveni je skupljač **borbenih kaciga**. Tvrdi da je to jedan od načina da se otputuje u povijest XX. stoljeća. Stranica nije grafički impresivna, zapravo je amaterska, no Alexova je kolekcija vrlo zanimljiva, pa vjerujemo da ćete rado baciti pogled na njezine fotografije. Naglasak je na francuskim *čuvarima glave*, ali ima i drugih, uključujući i one iz ratova na ovim prostorima koji su se vodili 90-ih. Za one kojima će stranica **alexshelmet.free.fr** samo *nadražiti apetit*, nude se brojni linkovi koji se bave istom tematikom. Odmah nam je pala u oči izvanredna kolekcija izvjesnog Petera Suciua. Na vama je da sve skupa istražite...

D. VLAHOVIĆ

